

Háztartások számára

ajánljuk ismert első minőségű porosz

darabos-, koczka- és diószentünket

ólomzárral ellátott zsákokban 50 kilo tiszta sulyban 78 krral, egész kocsi-szállitmány mellett vámmászánkint 73 krral, díjmentesen egészen a pinczébe berakva.

A Gutmann testvérek köszénbányáinak
eladási ügynöksége.

Központi irodahelyiség V, mérleg-utca 3.

November 1-től kezdve

fiókmegrendelési helyiség VI., Teréz-körút 5. sz.

Telefonösszeköttetés 637. szám alatt.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok számára SZELINSKI GYÖRGY cs. k. egyet. könyvtárusnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. TUD. AKADÉMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL.

[SZERKESZTETTÉK]

BALLAGI MÓR és GYÖRGY ALADÁR.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA KIADÁSA.

I. Német-magyar rész.

II. Magyar-német rész.

A két kötet ára füzve 5 frt.

A két kötet csak együtt kapható.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárusnál kapható — az osztrák tartományok számára SZELINSKI GYÖRGY cs. k. egyet. könyvtárusnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

Ipolyi Arnold kisebb munkái.

A b. e. szerző megbízásából közrebocsátja volt könyvtárnoka

BUNYITAI VINCZE.

Harmadik kötet.

Magyar történelmi és egyháztörténelmi tanulmányok.

Ára füzve 2 forint.

Negyedik kötet.

Műtörténeti tanulmányok.

Ára füzve 2 frt 50 kr.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utca 4. szám.)

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárusnál kapható — az osztrák tartományok számára SZELINSKI GYÖRGY cs. k. egyet. könyvtárusnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

PÁSZTÓI (PLATTHY ADORJÁN) KÖLTEMÉNYEI.

Ára füzve 2 frt. — Diszkötésben 3 frt.

1847 óta, tehát több mint 40 éve, hogy a legnagyobb sikerrel alkalmaztatik, a Németország első orvosi kollegiuma által megvizsgált s kitűnő használhatósága miatt a magas helytartóság által Magyarországon szabadalmazott

WEBER-féle
köszvényvászor

köszvény, csúsz, tagzsugorítás, keresztcsont-fájás, vörheny, mell-, hát- és derékfájdalmak, lábköszvény, csípőfájdalom és ischias stb. ellen, mindennemű gúrosók a kezük és lábukban, különösen gúrosók erei, dagadt tagok, fozamódások és oldalszurások biztos eredményre gyorsan gyógyíttatnak ezen gyógyhatású köszvényvászorral.

Ezen köszvényvászorral azáltal külön bözik más ha-onnemű szertől, hogy csodás győzzerje, más dörzsölő szerek ellenében stb. abban áll, hogy a beteg testrésze illesztekik és így a hideg levegő b-hatolásától mentes a rendes hőmérsék megtartatik.

Egy csomag ára 1 forint 5 kr., kettős erejű, nehezebb bajoknál alkalmazandó, 2 frt 10 kr.

Valódi csak akkor, ha a melletti védjeggyel van ellátva.

mindenféle sebek, genyvedések és daganatok, körömguladások, égések, bármilyen sérülések, harapás, szúrás, ütés, vágás, tyukszem, fagyás stb. ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr.

Valódián kapható Budapestben Török József gyógyszerárban, király-utca 12. sz. Kochmeister Frigyes utóadónál, Arany János-utca sarkán. — Aradon Ring Lajos, Debreczenben Rothschneek gyógyszer. Egerben Köllner gyógyszer. Gyöngyösön Vassz gyógyszer. Kőszegen Wolf és Ring gyógyszer. Munkácsán Ujhazy gyógyszer. Nagyváradon Molnar gyógyszer. Nagy-Szebenben Weindl János gyógyszer. Szegeden Kovacs gyógyszer. Szekesfehérváron Diehalla gyógyszer. Ujpesten Grossinger gyógyszer. Záhonyban Arany gyógyszer.

Ez idő szerint nagy forgalom könnyen eredményezhető

olaszkereszt- és bazilika-

sorsjegyek eladásával.

Húsz november hó 2-án.

illetőleg december 1-én.

Alkalmas hivatalnokok,

kereskedők, ügyészek,

stb.-nek, mint figyelemre-

említő mellék-kereset. —

Kérdések intézendők:

BEIFELD JÓZSEF

bank- és váltó-üzletész.

Budapest, Károly-körút 1.

Alapított 1874-ben.

GYÁRI BAKTÁR

valódi tirolli hőszó- és

férfi-lodenből

minden színben és különböző árnyalatban, valamint Erlinger

szürke és drap színben, vízhat-

lan esőköpenyekre

Greil Ferencz, Innsbruckban.

Mintak ingyen és bérmen tve.

SVAJCZI

CSOKOLADÉ

MAESTRANI A.

ST. GALLÉN,

SVAJCZI

Orvosi tanács

hőtygeknek!!

Az arcbőr ápolására, bő-

ráthak szappán s májolt el-

távolítására kiválólagosan

a „Stahly”-féle arcbőr-ke-

használatnak. Kapható a

„vörösi gyógyszerárban”

Budapestben, városház-tér.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárusnál kapható — az osztrák tartományok számára SZELINSKI GYÖRGY cs. k. egyet. könyvtárusnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

Népköltészet, népdalok, népmesék, adomák.

Adomák és jellemvonások a magyar színész-életből.

Összegyűjté egy régi pályatárs. Második kiadás 50 kr.

Adomák és jellemző vonások a forradalom- és honvéd-életből

80 kr

Adomák-tár. Magyar népdomák, élecek és furcsa ötletek

gyűjteménye 80 kr

A Bach-korszak adomákban. Összegyűjté egy Bach-

huszár 80 kr

Baka-humor az utcán, kaszárnyában és háboruban. Ösze-

gyűjté a rokkant huszár 1 frt

Bernáth Gáspár adomák, élecek és gazsiadái 1 frt 20 kr.

Erdélyi János. Válogatott magyar népdalok. Képes

kiadás 1 frt

Fáy András eredeti meséi és aphorizmaí. Negyedik ki-

adás. Két kötet köte 1 frt 60 kr

Frankenburg Adolf. Az öreg Bolond Miska kalandjai

százazon és vizen, mennyben és pokolban. Sok falmetsz-

és rajz 2 frt

Győrffy Iván, 50 magyar népdal és dallam 40 kr.

Garabonciás diák. Iskolás adomák, diákos ötletek.

Valódi velős és villanyos viccek változatos és választé-

kos vegyülete, s szemszedett szépsámu szellemzárak

szívderítésre szánt szerzeménye. Közel ezeregy élcz.

1 frt 50 kr.

Tréfás versek. Humor gyöngyök gyönyörködtető gyű-

teménye. Köte 80 kr.

Hajnók Károly. Visszaemlékezések. Jelenetek és adomák a

magyar életből 1 frt

Hegedűs Lajos. Eredeti tréfák, adomák s mondák a csi-

gányéletből. Harmadik kiadás 80 kr.

Huszár-humor az utcán, kaszárnyában és háboruban.

Összegyűjté a rokkant huszár 1 frt

Kóser élecek, adomák és fám gondolatok. Összegyűjték

Kósi Kohn ügyvédbojtár és káplárjelölt 1 frt

Majláth János. Magyar regék, mondák és népmesék.

Kiadta Kazinczy Gábor 2 frt 50 kr.

Merényi László. Eredeti népmesék. Két kötet 2 frt

Sajó- és tiszavölgyi népmesék. Két kötet 2 frt

Dunamelléki eredeti népmesék. Két kötet 2 frt

Szini Károly. A magyar nép dalai és dallamai. Hang-

jegyekkel. Négy füzet. Egy-egy füzet 30 kr., a négy füzet

együtt 1 frt 20 kr., diszkötésben 1 frt 80 kr.

Vajda János. Magyar bors. A legjobb magyar és idegen

adomák válogatott gyűjteménye 1 frt 40 kr.

45-DIK SZÁM. 1887.

BUDAPEST, NOVEMBER 6.

XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG 1 egész évre 8 frt
1 félévre — 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt
1 félévre — 3 •

Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

STOCZEK JÓZSEF.

A MAGYAR műszaki tudományosságának és szaknevelésnek egyik kitűnőségét, hazánkban úttörőjét ünnepelték meg a múlt hó 30-án tudományos főintézeteink s a nemzetünk művelődése iránt érdeklődő és abban buzgón munkálkodó körök legjelesebb bajnokai. Stoczek József műegyetemi tanár negyven éves tanári működésének jubileumát ülték meg a városháza dísztermében, mely egészen megtelt a nagyérdemű tudós és tanfőrnő tisztelőivel. A közoktatási miniszterium, a tudományos akadémia, az egyetem, a József-műegyetem, a kolozsvári egyetem, a fővárosi főreáltanodák, az orsz. közoktatási tanács, a magyar mérnök- és építész-egylet, a természettudományi társulat, a kassai és kecskeméti főreáltanoda, a tanárképző intézet, az orsz. tanárvizsgáló bizottság stb. mind képviselve voltak legfőbb tisztviselőik által s az egyetemi és műegyetemi fiatalságon kívül, mely megtöltötte a karzatokat, a művelt közönség előkelőségei is nagy számmal jelentek meg, hogy kifejezzék azt a hálát és tiszteletet, melyre a veterán tudós negyven évi buzgó és sikeres munkálkodása a nemzeti haladás barátait lekötölte.

Délelőtt 11 órakor jelent meg az ünnepelt tanár a teremben az egyetemi rektor és a dékánok kíséretében s a perczekig tartó éljenzések után a meghatottság látható jeleivel foglalta el a számára fontartott helyet az elnöki emelvényen, mire Lipthay Sándor rektor megnyitván az ünnepélyt s fölolvastatván Trefort miniszternek az ünnepelthez ez alkalomból intézett levelét, Szily Kálmán műegyetemi tanár mondott mély csendben hallgatott ünnepi beszédet, képét adván az ősz tanár nyilvános pályájának s ezen szerzett feledhetetlen érdemeinek.

Stoczek József életrajzát azon alkalommal, midőn a magyar természettudományi társulat 1872-iki közgyűlésén elnökölt, már ismerte a „Vasárnapi Ujság”, e szerint most életének külső körülményeivel rövidben foglalkozhatunk s csupán annak fölemlítésére szorítkozunk, hogy a Szabadkán 1819-ben született nagyérdemű tudós szülővárosában, majd pedig Pécsen végzett középiskolai tanulmányai után Pestre jött, hol eleinte a központi papnövelde, de lelke hajlamait csakhamar fölismerve az akkor a magyar tudomány-egyetemhez kapcsolódó mérnöki intézet tanítványai sorába lépett. A kitűnő sikerrel végzett tanfolyam után egy ideig Peczelt József, a

geodesia híres tanára mellett lett tanársegéd, 1847-ben pedig a csak akkor szervezett József-főipariskolához hivatott meg a természettan rendes tanárává.

Ezek előre bocsátása után áttérünk Szily Kálmán említett ünnepi beszédére, melynek szerzője leginkább van hivatva méltányolni egykori tanárának s most tanártársának leginkább ugyanazon intézetnél gyűjtött érdemeit.

A királyi József-műegyetem viszontagságos története is igazolja, mondja beszédében Szily, hogy közintézetek jó és balsorsa legnagyobb részt a vezető férfiaktól függ. A kir. József-ipartanoda 1846. nov. 1-én nyílt meg, tíz évi vajadás, előkészület után. Öt tanszéke körül három a kereskedelmi szaknak szolgált s csak kettő vágott a tehnikai

szak körébe. Semmiesetre sem volt tehát valódi mérnöki iskola. 1847-ben két új tanszékre hirdettek pályázatot, a fizika és mezőgazdaság s az elemi és ipari khémia tanszakára. Az előbbeni tanszék vala az, melyre az ifjú Stoczek Józsefet kineveztek csupán mérnöki oklevele s jó sikerrel kiállott pályázati vizsgája alapján. A fizikából a fiatal mérnök akkor még csak annyit tudott, a mennyit a filozófiai tanfolyamban megtanulhatott s kineveztetésével az ipartanoda további sorsára és emelkedésére mondhatni döntő befolyása lett.

Bizonyára több tanulni valója volt a fiatal tanárnak, mint hallgatóinak. De páratlan közlő és előadó képessége, világos fölfogása, vas akarata s törhetetlen munkakedve csakhamar megismer-

STOCZEK JÓZSEF.

tette vele egész kiterjedésében az akkori fizikát. Szerény kis fizikai muzeumban, — noha már ez időben a mérnöki intézet beolvadt az ipartanodába, nagyon szerény gyűjtemény volt, mely a fővárosi polgári iskolák mai fizikai szertárai mellett számra sem jöhetne. Itt kezdte meg a fiatal tanár a fizika mélyebb buvárlását a hosszú esték csendjében, mely nappala az előadásnak és magántanításnak vala szentelve; ott hajtotta végre szép kísérleteit, melyek mindenike első volt a maga nemében e hazában s melyek csakhamar ismertté tették nevét a tudományos körökben. Szép kísérletét az elektromos pillangóval — az aranylevélké röpítését a leydeni palack gombja körül — Mágus, a berlini egyetem nagyhírű tanára még egy évtizeddel utóbb is emlegette. Stoczek tett az országban legelőször szabatos galvanométeres vizsgálatokat, midőn a Jedlik-féle elemek állandóit megállapította; ő végezte itt Budapesten az első pontos egészségügyi méréseket, midőn a Károly-kaszárnyában az óránkénti és emberkénti levegő-jutalékot meghatározta s a lakások szellőztetésének elméletét becses értékeisével gyarapította; ő jelölte ki terjedelmes vizsgálatok alapján azt a szerepet, a melyet az aneroid-barométer a tudományban játszott.

Leküzdve a kezdet nehézségeit, a buzgó és lelkiismeretes tanár rohamosan emelkedett tekintélyben. A m. tudományos akadémia 1858-ban levelező, két évre rá rendes tagjává választotta, 1867-ben az akadémia matematikai és természettudományi osztályának elnöke, majd az igazgatótanács tagja, végre másodelnöke lett. 1863-ban a reáliskolai tanárjelöltek vizsgáló bizottságának lett elnöke. A természettudományi társulat, melynek ülésén annyi szép előadást tartott, s melynek elnöki tisztét 1865-től 1872-ig, hét éven át viselte, tiszteletbeli tagjává választotta; ugyanígy a középiskolai tanáregyesület és a magyar mérnök és iparegyesület is, melynek 1867-ben történt megalakulásától kezdve 1873-ig első alelnöke volt. 1872-től kezdve az országos közoktatási tanács alelnöke, s műszaki osztályának elnöke, 1874-től a középiskolai tanárképző intézet igazgatója s a középiskolai tanárvizsgáló bizottság elnöke. Felsőbb körökben sem maradt észrevétlenül a buzgó és sikeres munkásság, melyet Stoczek úgy a tanári széken, mint a közoktatási terén elfoglalt egyéb fontos állásaiban kifejtett. Ő felsége 1876-ban királyi tanácsossá, 1881-ben a vaskorona-rend III. osztályú lovagjává, 1886-ban pedig a főrendiház tagjává nevezte ki, a budapesti tudomány-egyetem pedig 1880-ban a filozófiai tiszteletbeli doktora czimével tüntette ki.

Tudományos munkásságának súlypontja egész hosszú tevékeny pályája alatt a tanszakra esett. Szép, világos, vonzó előadása élvezetté tudta varázsolni a fiatalok szemében a komoly tudományok ápolását s varázs-szere, az élő szó, nagy számu oly férfiban élesztette föl a tudományok iránti lelkesedést, kik most a közpályán előkelő állásokat foglalnak el s nemzeti kultúránknak büszkeségei. Mondhatni, hogy a magyar mérnöki és általános műszaki karban alig van egy is, a ki tanítványa ne lett volna. Ő nevelte föl azt a nemzedéket, mely a magyar által annak előtte csak kevéssé ismert műszaki pályán hazánk újabb anyagi fölvirágzásának első rendű tényezője.

De ámbár tudományos tevékenységének zömét azokban a nagy érdekű előadásokban találjuk, melyekre mindig lelkiismeretes pontossággal készült és készült még most hajlott korában is, irodalmilag is serényen ápolta a tudományt. Első dolgozata «A kis katoptrikai kathetometer-ről» még tanársegéd korában, 1845-ben jelent meg. Fiatal tanár korából már nagy számu becses önálló dolgozatát közölte a Poggendorff-féle német fizikai folyóirat, melyek Berlinben és Londonban is magokra vonták a szakkörök figyelmét. Különösen az 50-es évek második felében egymást követték értékeiséi, melyeket a természettudományi társulatban s az akadémiában tartott.

Szily Kálmán a következő emelkedett szavakkal fejezte be Stoczek Józsefről tartott ünnepi beszédét:

«Tanári működésed példakép volt nekünk, ifjabb társaidnak s példakép marad hosszú időkre a jövő nemzedékeknek is, példakép, mely fényesen bizonyítja, hogy szűk körülmények és kedvezőtlen viszonyok között is; bár sok küzdelem árán, de azért sikerrel lehet művelni a tudományt. Pályafutásod buzdító példakép a magyar mérnöki karnak s a jelenlegi fiatal nemzedéknek is.

Megmutatd, hogy a magyar mérnök, ki a tudomány, a szó és a toll hármas fegyverével rendelkezik, a mi örökké politizáló és örökké jogászokhoz hazánkban is, becsületes munka árán, politika és juristaság nélkül is, fölkuzdheti magát oda és a legmagasabb polczokat foglalhatja el ott, hol a nemzet legszentebb ügyeit: közművelődését és tudományos életét vezérlik. Légy üdvözölve, t. férfiu, tanártársaid nevében e kettős példaadásért. Légy és maradj mentől tovább diszünk és büszkeségünk! A míg a magyar nemzetben a tudomány és közműveltség szeretete ki nem hül, a míg a tiszta erkölcs és hazafi-jellem becsülete el nem enyészik, a míg a serdülő nemzedékben a kegyelet ki nem hal, addig a te neved mindig tisztelettel és hálával fogemlítettetni.

Szívből csatlakozunk mi is a nagyérdemű tudóst halásán ünneplők sorához, midőn arczképét bemutatjuk, azzal az óhajattal, hogy még hosszú évek során keresztül rendelkezék azzal a töretlen erővel, melyet a haza javára kevés ember bírt oly mértékben hasznosítani, mint épen ő, s hogy mikor tanári pályájának felszádos jubileumát ünnepelendjük, akkor is még az első között lássuk, a kik a magyar tudományos haladás zászlóját erős kézzel előre viszik.

A HONVÁGY.

Húsz éve fekszik betegágyon,
Húsz éve már élőhalott, —
S szívében él a régi álom,
Reménye csügg az ideálon.
A földön. melyet elhagyott.
Húsz év előtt szakadt el onnan
Lelkének minden gyökere;
De új földjében, itt, e honban
Többé új tápot nem nyere.
Tengődvé élt csak; a miért
Idáig üzött csalfa szél:
A bányák csöbös arany-álma
Nem vonta többé sugarába.
Meddőn, fakón, kedvetlenül
Döngötte. vájta a követ, —
S melytől munkába menekül,
A honvágy — éji réme lett.
A kincs, a páma nem ígérte. —
Sötéten, lánczra verve, vészbe
Nemzete forrást látta csak.
És emélázó lett s bágytatag.

Egy napon aztán ágyba dőle;
A fojtó aranybánya gőze
Megtögt a gyöngye tüdejét,
Mint a gondatlan csót a lép.
Sorvadva, nyögve, évről-évre
Feküdt kórágyn, elhagyottan ...
Vágyódott messze, más vidékre,
S százszor képzelte: már megy! ... ott van! ...
Nem volt barátja, senkije,
Csak ábrándos, beteg szíve
Szóvé a gyilkos álomkat, —
S tehetetlenül meg nem szakadt.
A szűk szobának négy fala:
Ez volt az ő egész világa ...
S kétségbe nem esett soha,
Erejét visszatérni látta,
Hívó, hogy ifjusága él,
S gyógyultan egy nap útra kél!

Míg az orvos testébe metszett:
Ó mosolygott, s előtte legszebb
Képeben állt a fényes álom:
A négy folyó hármas határon,
Kettős kereszt, arany golyó
S szent nemzetiszín lobogó ...

Igy élt húsz évig haldokolva,
S nem ejt egy zokszót, nem mogorva,
Nem esd megváltó méregért,
Felgyógyul-é, senkit se kórd,
Csak álmodik, csak hisz, csak él:
Majd egy nap ifjan útra kél!

Húsz év nyomora, szenvedése, —
S még a halál nem vette észre?
Ah, ott ül már kórágya szélén;
A tálvilág kaszája élén

Mint villogó kénlámp libeg, —
S a beteg most sem érzi meg?
A mit húsz évig szenvedett,
Nem érzi, hogy könnyűl a terhe?
Egy perc! — s illatszernyón lebeg
A szellem, ég felé emelve ...
Nem! Ő csak álmodik s remél:
Erős lesz s ifjan útra kél!

És jön a gyóntató atya,
Kezében egyszerű kereszt;
De megzavarva már agya,
O másnak hiszi, látja ezt.
Kigyúl az areza, szeme villan,
Könyökre fölemelkedik:

«Kedves barátom! Csakhogy itt van!
A borgonyt még ma fölcsedik?
Ez a hajó-jegy ... Indulunk ma?
Igen? ... Csak rajta! csak hamar!
Hadd folyjon lázasan a munka!
Sokat megbír még ez a kar ...

Nem kell a málna ... semmi, semmi ...
Csak egy a vágyam: menni, menni!
Igy! ... Most előre ... Föl a vásznat!
Isten veled, te új világ!

Légy üdvöz, tenger! ... Csalfa látszat?
De nem! ... Szemem már kelni lát ...
Csak szeld, hajó, csak szeld merészen!
A vihar is előre visz ...

Kéves a matróz? Tette készen
Feszül az én két karom is.
Ah, végtelen hullámvilág!
Csak tenger és menny, — semmi föld ...

Óh mennyi vágy, óh mennyi gát,
A míg feltűnsz, tenyérről zöld!
De végre föld! ... part! ... Európa! ...
Légy franciák hazája üdvöz!

Mióta nem tapadt, mióta!
Tekintetem ily drága röghöz!
Az ég, uraim, ne késünk!
Induljon már az a vonat!

Hitemre mondom, megpenészlünk,
Az ember itt még elrohad!
Óh lassú gőz te! van-e szárnyad?
Hát már az ember sose szállhat!

Mily lomha, hitvány czammogás!
Óh az én lelkem röpte más! ...
Köszönöm ... nem ebélek ...
Hogy fojt e lég! ... Tűnő hegyek ...

Kelő rónák ... füst-városok ...
S a gép csak bénán vészorog! ...
Dübörög, dübörög sebesebben! ...
Már megcsap a hazai szellő ...

Sohajom immár haza lebben ...
Oh végy öledbe, tünde sellő! ...
Hazám! Hazám! ... Óh drága hantok!
Hős emlék él minden rögön ...

Hová siettek? Mit rohantok?
Oh félek, megfojt az öröm ...
Hazám! tied vagyok megint!
Felém a honi völgy-hegy int ...

A sík, a pusztá, a folyók ...
Ez Budapest, a csodaszép ...
Ódon falakba' tört golyók,
S ihletve szült tündéri kép:

Ott fenn a vár, a hollós czímer,
Fris életpezsgés itt alant;
Jón a művészet, telve hírrel,
Es koszorúsan zeng a lant:

A gyári füst, a népszibongás,
A tarka össze-vissza zsongás,
A mesterség, a szorgalom,
A lán, a fény, a forgalom,

A paloták hosszú sora,
Mit lelkem itt támadni most lát:
Ez a magyarság temploma,
Ez szíved vére, Magyarország!

Hazám! hadd csókolom porod! ...
Oly ifjú lettem! ... lángolok! ...
Pörlyöt és kardot a kezembe! ...
Már jön az ellen szembe, szembe ...

Izzadni, versenyezni hévvel
Az új idő mesterkezelével!
Már ég a munka tenyeremben;
Kérges tenyér az érdemrendem:

Éj s nappal együvé szövődven,
Munkálók a nemzet jövőjén ...

S már halom a dalt:
Csatára! Csatára!
Vénét, fiatal
Egy sorba' találva
Megihlet a lán;
Az eszme, a czél a varázs! ...
Óh ez a nap! ez a nap!
A haza újra szabad ...
Folyjon a vér, magyarok! ...
Itt vagyok ... ifjú vagyok ...
Kezemben villog a kard ...
Magyarok Istene, segítsd a magyart! ...

És fölemelked az ágyon.
Karájt lengetve magasán ...
Egy üdvösköltás ... boldog álom ...
S visszahanyatlak ... halva van ...

RUDNYÁNSZKY GYULA.

UTAZÁS ISMERETLEN ÁLLOMÁS FELÉ.

III. rész. — Az olmtüzi várfogságban.

VIII. Kertészkeszede; látogatások és küldemények a hazából.

A kertészkeszede eszméjének megindító az aszszonyok voltak, névszerint Scharinger Emilia, Tóth Agostonnak pártatlan élénkségű és tévkenységű neje, elválhatlan társával és segédjével, Klein Józseffel, Szathmáry Mihály barátunk nevével. Mind a két asszony bécsi születés, az egykori nők egész vidorságával és szeretetre-méltó társalgási ügyességével csak egy czélt látszott szeméi előtt tartani és következtetesen rá irányozni minden szót és lépést, hogy szegény foglyainkkal és társaikkal ha csak percekre is, feledtessék a kényszerhelyzet sanyaruságát. Üres kézzel, illetve üres kosárákkal soha sem jöttek be. Tudták, hogy a kezek és kosárák tartalmát hivatalosan meg fogja vizsgálni az őrtiszt, és gondosan óvakodtak a csempészetnek még látszatától is, nehogy a közlekedés eltűntására ürügyet szolgáltatásnak a gyanakodásra hajlandó s a kémkedést sem szegényelő felügyeletnek. De virág-csemete, virágmag, virághagyma, virággumó az áldott kezek révén jutottak be, és nem csak addig, míg ezekből virágok nyíltak, hanem azután is egy-egy szál vagy csokor üde virág soha sem hiányzott a látogatók kezében, mit azután ott felejtettek búnyhitésül, mert hisz a mit a mi kertünkben tenyészthettek, csak gyűszűnyi mennyiség volt a virágok világának tengeréhez képest, s ha annak a virágnak volt becsé, melyet társaink gondoskodása természet, nem csekélyebb, sőt nagyobb értéket tulajdonítottunk annak, melyet gyengéd kezek felejtettek nálunk.

Kertész-telepünk már teljes díszben pompázott, az idő a nyári napforduló körül járt, midőn egy hétfői napon, ha jól tudom: épen jun. 22-én délután több helyőrségi tiszt kíséretében hölgyekből és urakból álló nagyobb társaságot láttunk belépni. Debreczeniek voltak, Könyves Tóth Mihálynak részint közelebbi s távolabbi rokonai, részint más tisztelői és hívei. Régen volt, sokan voltak, mindegyikükre határozottan már nem emlékezem, de élénkségével és a foglyok iránt kitüntetett gyengéd érzelmeivel valamennyinek figyelmét leginkább magára vonták barátunk mostoha leánya, szűl. Király Janka. Mindenkihez volt szava és szánó tekintete, s künn sétáltunkban majd ehhez a csoporthoz intézett részvétellel kérdezték, majd a másoknak kérdéseire felelt. Még a lengyeleket sem mellőzte, kik közül hárman: Bortnik, Czimborsky és Kaniczky, mivel egyszerre kerültek fogságba, midőn más öltözet hiányában, viselt katonaruhaban akarták Magyarországra fel szökve átlépni a határt, többnyire együtt társalogtak s akkor is katonaruhabjuk által kiváltak a többiek közül, kik, bármily életpályáruk kerültek volt ide, legnagyobb részt polgárilag öltözöttek s legjobban szerettek háló kötőfékben pongyoláskodni. A messziről jött látogatók tiszteletére természetesen mindenki felvette ünnepi ruháját, csak a lengyelek maradtak egyenruhájokban, s épen az által vontak magokra a fiatal honleány figyelmét, ki az ő nyelvökön is tudott nekik néhány vizsgálató szót mondani, ha egyebet nem, hát a «Jestye Polska neznina» kezdetű dalnak egy két sorát.

Hogy a debreczenieket majdnem szétszedték, nem is kell ide írnom. Kár hogy nem voltak számokban. Mi nem győztük, ők sem győzték a kérdészködést és a feleltést. Egyszerre csak

este lett, s mint felejthetetlen álomkép eltűntek, köztünk pedig akkor indult meg igazán a halálottak és látottak fölött a beszélgetés árja, vagy is megindult volna a legszelebb mederben, hanem hát a mint a porkolab a vendégek elvonta után bezárta a kaput, már is elmondta, mindennapi mondomkáját, a «Meine Herr, einrücken»-t, s a beszéd árja annyiféle oszla szét, a hányféle zárdottuk el külön-külön.

Mivelhogy Debreczen kissé távol van Olmütz városától, s mivel látogatóink előkelő viselettel és rokonszenves fellépéssel teljesen megnyerték a felettünk őrködők jó indulatát, ezek másnapra nem csak azt engedték meg, hogy délelőtt is bejöhessenek, a mi ritka kitüntetés volt, hanem azt is, a mi unikum volt, hogy bennünket délután megmozsonnáztathassanak. Az oszonnát oda hordták be az első szobába, részint azért, mert a kihez a debreczeniek a hosszú zárdott-utak megtették, abban lakott, részint azért mert az volt a legvilágosabb, legtaggabb s legközelebb a be- s kijáratához. Forró nyári nap lévén, az oszonna főleg fagyaltból s a hozzá való süteményből állott, s mert mindnyájan hivatalosak voltunk hozzá, tisztán emlékezem, hogy csebrekben hordták be a fagyaltat és finom leplekkel letakart garabolyokban a süteményféléket. Voltak sörözők és voltak borozók is a hozzá való koresolyaszerekkel. Végül pedig kiosztották a válogatott szivarféléket egész skatulyákkal. Maradt is ennek emléke azután az egy pár szóban: Debreczennek nincsen párjasa Magyarországon, sem a világon.

Megemlékeztek ők papjokról már előbb is, utóbb is. Emlékszem, hogy egyszer ősz vége felé értesítették, hogy egy-két aprósággal telt ládát indítottak hozzá a vasuton. Mivel azonban a láda soká nem érkezett, ő erről értesítette a küldőt. Nyomatok a küldeményt, míg végre, gondolom, Neutitscheimből került meg. Mikor kibontottuk, mondom: kibontottuk, mert hát ki ne leste volna vizsga szemekkel, mi jót küldtek megint az áldott debreczeniek, s ki ne segített volna a ki-göngyölgetésnél? — hát uram fia, a leggondosabb becsomagolás daczára minden tárgyat a legszánandóbb állapotban került szemünk elé. A füstölt hús és a kolbászfélék, a debreczeni felségs perecz, a válogatott körte és alma és dió még csak hagyni; ezeket valahogy csak ki lehetett kaparászni és úgy a hogy megisztítani rájuk ragadt törmelékűt, de a gyönyörű szőlő egészen oda volt, abból nem találkozott egyetlen egy szemecské sem megehető állapotban. Épen a szőlő-édes, ragasos leve volt az, mely a gyöngyölgédes használt papíros, a hézagok megtöltésére alkalmazott polyva-féléket és a küldemény tárgyait össze-vissza járván, áztatván és rothasztván, a nagyértékű ajándékot oly állapotba jutatta, hogy alig lehetett valamit is élvezni belőle.

Sokkal jobb állapotban érkezett meg Szentestől egy erős fonatú magas kosárféle. Tudom, kevés olvasó találta el, mi rejlett benne. Jó nagy cserépkondér bontakozott ki a kosárból, romlatlanul maradt «töltött káposztával» a javából, a mint azt az alföldön szokták hosszabb utra készíteni. De e két küldeményen kívül, melyek terjedelmükkel megleptek, kisebbek sok helyről és gyakrabban érkeztek. Pozsonyi diós és mákos patkók; ugyanilyenek Budapestről; másféle kalács és sütemény, kolbász és paprikás szalonna-félék, gyümölcs kisebb ládácskáiban, vagy kosárkáiban; több ízben debreczeni perecz, sőt dinynyeérés idején meg dinnye is talált hozzánk utat az áldott emberek lakta áldott Magyarországból.

A levelezés hozzánk tartozóinkkal szabad lévén, azon egy megszorítással, hogy a németül irt kész levelet nyitva kellett elszállítással átadni az őrtisztnek, s hogy a németül irt választ is ő adta kézhez nyitva és «gelesen» felirattal gyanumenetesen jelezve, — a kapocs a rokonokkal, jó barátokkal és jó ismerősökkel, mint önkényt érthető, nem csak nem lazult, sőt annál bensőbbé vált, minél jobban éreztük mi irántunk való jó indulatuk becsét és minél több ösztönt nyertek ők hálálkodásunkra méltókká lenni, mikor látták, mily nagybecsű teszi helyzetünk a részvét legparányibb jelét is.

Ritkán is mult el hét a nélkül, hogy a hazából, ha más nem, hát vizsgálató, biztató, nyugtató pár sornyi levélke ne érkezett volna valamelyikünkhöz, mely azután mindnyájunkra jó hatással volt. Sokszor nevetni is kellett egy-egy nőrökon erőlködésén németül írnia, ki talán

most vázolta először magyar betűkkel ugyan, de német hangzású szavakkal gondolatait és találatait el nem egy esetben szándékosan homályba burkolt érzelmeit.

Pénz és öltözetdarabok igen gyakran érkeztek. Többnyire annak a számára, a kihez a levél címelve volt; de sok esetben azon meghagyással, hogy «szétosztásul» saját legjobb belátása szerint a leginkább szűkölködő foglaltársak közt. Magyarország elnyomott és kiszorított társadalma nem felejtkezett meg az országból kihuzolt tagjairól és nem egy alkalommal tanúsította részvétét nagyértékű küldemények által. Hölgyeink e tekintetben is elvállalták a közvetítés nem mindig kellemes szerepét. Van egy vers, mely Olmützben kelt s e tárgyról emlékezik, s ha nem csalódom: a Szokoly Viktor-féle «Hazánk s külföld» című folyóirat egyik évfolyamában Földy Géza ur által a hatvanas években közöltetett is. Maradandó jelöl a háláértetnek, a jótékony adta, de régen elfogyasztott és elnyűtt élvezeti cikkek viszonzásul.

IX. Önkényes rabmunka. szakácsművész foglyok.

Ha valamire nyugodtabb lelekkel emlékezem vissza, a mi olmtüzi fogságunk idejére esik, e rovat alá leginkább azok a foglalkozások tartoznak, melyekben nemcsak kellemes, szórakoztató időtöltést találtunk, hanem melyekkel gyakran valóságos szükségek kielégítésére is hozzájárultunk.

Nincs e földön öröm, melyet a művész öröme-hez lehetne hasonlítani, midőn megalkotott s maradandónak ígérkező művének sikerültéről meg kezd győződni. «Egegi monumentum aere perennius» — énekl Horácus a kivívott halhatatlanság diadalérezte hallik ki büszke szavából. E fajta örömmel teljessége természetesen csak a válogatottak legkiválóbbjai közül jut egyiknek-másiknak osztályrészül.

Minket a halhatatlanság igénye természetesen nem bántott. Nekünk elég volt csinálni valamit, a mi jobb volt a semminél, s bármilyen csekélyeséget alkottunk is, az, hogy azt a csekélyeséget megcsináltuk, már magában jobb volt a semmitteveszél. Fidler Gyula például papírosból összeállította a szobának, melyben többet magával lakott, parányi másolatát, a méretek gondos megtartásával; belesimálta az ablakot ívegből, vasrudas rostelyával és sodronyfonatú hálójával együtt, kifargta falemezkekből az ajtót, az ajtó fölötti harántos, keskeny ablakcsával, oda állította illő helyökre az öntött vaskályhát, az ágycat, asztalokat, székeket, fogasokat, stb. parányi, de hű utánzatokban. Mondhatom, sikerült remek kis műtől belőle s elküldte testvérének a fővárosba, a hol sokan, kik hírt vettek róla, megemlétek s hű képet láttak magok előtt a távoli kazamatákban elzárt honfiak lakhelyének. Lehet, hogy maig is őzi a családnek valamelyik kegyeltes tagja a mult idők érdekes emlékeit.

Mások mást csináltak. Például Sebessy Kálmán, a premontrei rend tagja gyújtó szereket készített, többnyire csak a pipába tömött, vagy szivarnak sodrott dohány meggyújtására, de lehetett velők gyertyát is gyújtani. A gyulekony s kellőleg hígított anyagokba faszilánkok hiányában, mindenféle alakú és vastagságú papíros-szereket mártogatott, s miután megszáradtak, csomagokba rakta s a fölőseget elosztogatta. Ezek mulékony cikkekészek lévén s hamar elfogyván, szükség mutatkozott rájuk újra meg újra, s előállítójuk azon volt, hogy minél tetszetősebb alakban ismételve termelését. De csinált ő tartósabb s maradandóbb cikkek is. Aczélsodronyiból igen csinos óraláncozcsákat rovatgott egybe, s ezekből is igen sokan kaptak egyet egyet emlékül. Így olvasva a dolog könnyűnek és hamar elvégezhetőnek tetszhetnek, de kísérleje meg csak valaki utána csinálni és pedig a legkezdetelegesebb műszerekkel! Rend- és bajtárs, Laky Dömötör, mikor látogatóba ment hozzá, el-el nézegette Kálmus barátja pepecselését s megakaráván dicserni ügyességét, tréfiából mondogatta: «bizony-bizony még a cigány is tanulhatna tőled láncozcsameket idomítani és összeilleszteni.» De ő sem volt foglalkozás nélkül. Ő műfarságra adta magát és szintén nagyon gyarló számmal remekül domborodó virágokat varázsolt elő egy-egy hársfa-kocza felső lapjának közepén, melyet ékes keret fogott körül. Eleinte csak egyes virágokat faragott, de későbbben valódi művész lett belőle s egész csokrok támadtak vésője nyomán. E mesterséget azonban, mint monda, csak szórakozásul üz, rendes foglalko-

zását komoly tanulmányokban és irodalmi termelésben lelé.

Fából igen ügyesen faragott még egy székelyföldi pap, nem tudom hová való plébános; jól emlékszem: *Sebestyén Mártonnak* hitták. Zömök termetű, komoly lelkületű ember, kit nehéz volt szóra bírni. Ő is eltanulta a faragás első fogásait, ő is szerzett fadarabokat, amde a hársfát nem találta elegendő keménynek, neki tömöttebb anyag kellett, s esztergályosoktól puszpáng-tömöcskéket hozatott, melyekből azután ivó serlegecskéket, kis, kehelyalakú poharakat, két, sőt három öblű ső-, bors- és paprikatartókat készített, természetesen eszterga nélkül; de székely türelemmel és kitartással olyan kerek szabásu, s oly tökéletes kiviteli apróságokat hozott létre, hogy különbet bármely esztergályosnál sem lehetne találni. — Egyszer Sebestyén uram is megszólalt s művészi foglalkozása daczára az unalom ellen volt panasza. Valaki azt találta mondani, jó volna talán az unalom ellen, ha németül tanulna; nyelvtan, szótár, olvasmány és utbaiga-

azon elvből indulva ki, hogy «essen müssen die Leute», szíves volt belenyugodni, hogy a boltonty* egyéb helyiségei közt létezett jó tág konyhában, a foglyok magok készíthessék edelőket, kivált az ebédet; mert hisz a reggelit, s oszonnát borseszalángnál is el lehetett készíteni. Az engedélyt megtoldotta azután ama rendelettel, hogy főző-edényeket, fát és szenet, s az edények mosogatására, a konyhának tisztántartására stb. legényeket a porkoláb legyen köteles előállítani. Ennek következtében 1851-ben ősz felé megindult a főzési mozgalom. Legezészerűbbnek látszott 10—12 emberből álló csoportokat alakítani. Szerencsére minden csoportban találkozott, a ki a főzéshez inkább értett és arra önként vállalkozott. Azonkívül gazdát is választottak, ki azután egyetértve a főző mesterrel, s meghallgatva a csoporthoz tartozó tagok óhaját, mindennap megállapította holnapra az étlapot, beszédre a társaktól a garasokat, a porkoláb segítségével beszerezte a kellékeket, és gondoskodott arról is, hogy az eltartható czikkekből tömegesebb vá-

ZEMPLENMEGYE SZÉKHÁZA SÁTORALJA-UJHELYEN.

zító van akármennyi stb. Ő nyugodtan végig hallgatá a tanácsot, de azt felelé: nem fogja követni, ő nem akar németül tudni, mert akkor a német könnyebben megcsalhatná.

Hadd említem itt meg epizódképen, a mi még az «Újépület» emlékei közé tartozik. Ott is szabad volt faragni, és egy darab ilyen műrekek, egy hosszúka, négyszögletű, fekete tütök, mely nem kisebb ember, mint *Nyáry Pál* türelmének és ügyességének köszöni eredetét, talán most is megvan. Ezt a hatvanas években egy ismerős pesti család ereklényi közt találtam, de a rajta lévő betűkre e perczben már tisztán nem emlékeztem. Tudtommal magyar foglyok másutt is a műfaragásban kerestek pillanatnyi bűfeledést.

De olmtüzi társaink közt voltak olyan emberek is, kiket a németek Tausendküstlereknek neveznek, s kiket nálunk is ezermester névvel szokás illetni; ezektől azután mindent lehetett várni. Volt ki papírosból állított ki skatulyákat, pohárakat, térképgyűjteménynek való tüköket, zsebkészítésként való papucsalku készületeket. Volt más, a ki galvanoplasztikus uton ezüst órákból arany órákat, ezüst kés- és villanyeleket, arany kamalakból arany kés- és villanyeleket, arany kamalakot csinált.

Hogy mind e tárgyak idők multával ismét csak ezüst színt váltottak, az minket nem bántott; sőt mivel arra emlékeztetett, hogy majd csak mi is leszünk még a kik azelőtt voltunk: «szabad emberek a szabad hazában», inkább vigasztalásunkra szolgált.

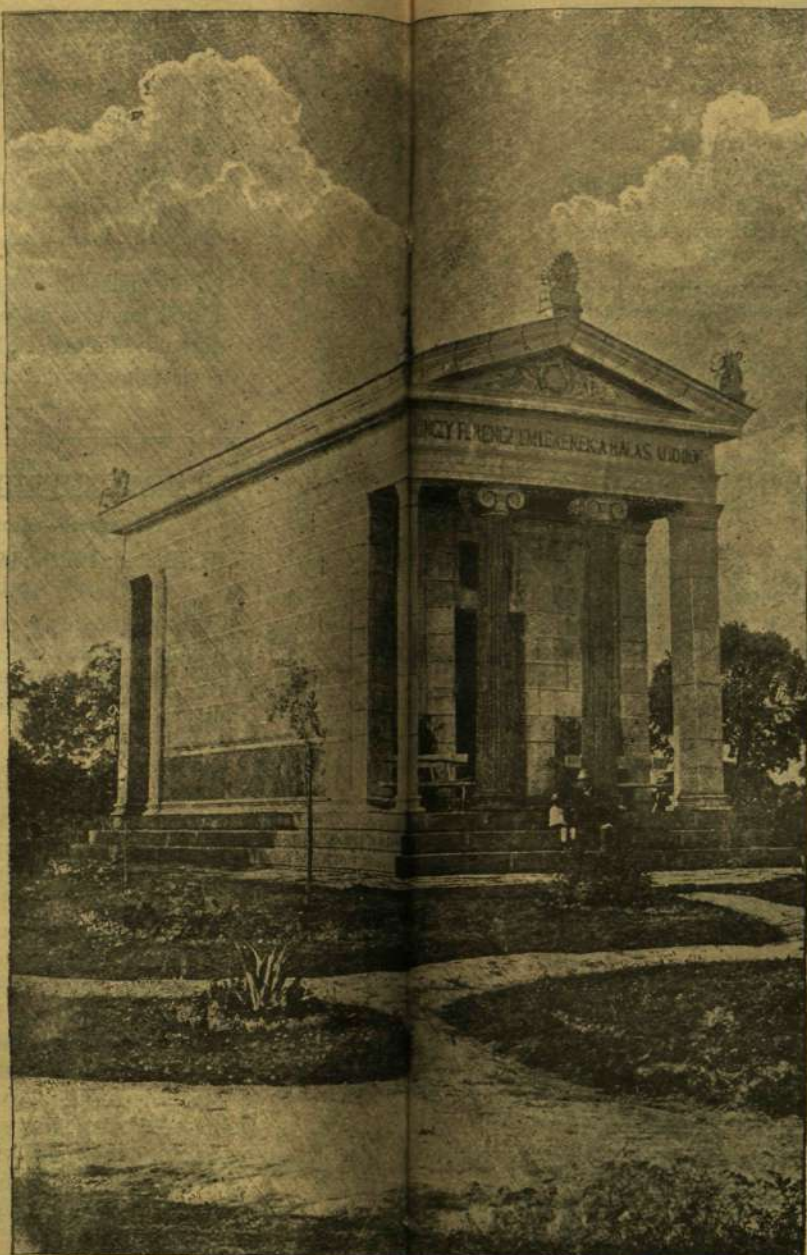
Voltak azonban olyan társaink is, kik valódi szükségek kielégítésével foglalkoztak. A várpáncsok ugyanis több ízben ismételt kérésünkre,

sárlás által jutányosabb árakat kaphassunk. Az elkészült ebédet azután rendszeren egy asztalnál lehetett feltálatni és elkölteni.

Mikor a közös főzés megindult, sok mindenféle apró nehézség merült fel, mikre nem voltunk elkészülve, de hát tudtuk, hogy minden új gépnél állanak elő váratlan akadályok; azon sem csodálkoztunk, hogy egynek ez, másnak az nem volt inyére, hisz ismeretes dolog, hogy a hány ház, annyi a szokás, a hány szem és szája, annyi az ízlés. Rövid idő alatt minden akadály elhárult s oly étlapot sikerült rendszeresíteni, mely ellen már több senkinek sem volt kifogása. Az évszakok változtával a piacon kapható termények is váltakoztak s a hanakáság ismeretes arról, hogy a konyhára való czikkekkal elárasztja fővárosát.

A főzés ideje alatt azután mások is «befordultak a konyhára». Tréfás megjegyzésekre mindig találkozott alkalom és tárgy, néha pedig adtak munkát a látogatóknak is. A levesbe való tésztaikat, valamint a tészta ételekre szántakat is elkészíteni különben sem értke volna rá a főzést gondozók. Azután elvül is ki volt tűzve, minél többeket részesíteni az ételkészítésnek, ha talán nem is gyönyörűségében, de legalább közhasznú időtöltésében. *Bartoss Sándor*, baranyai eredetű, atletatermetű, római arczelű férfi, egykor a nemes magyar testőrség sokat megbámult tagja,

* Boltonty annyi mint kazamata és pedig már hivatalosan. Ugyan a «*Budapesti Közlöny*» 1886-ik évi 284. számában a 6-ik lapon, a közös ügyekre vonatkozó költségvetés III., a. 2. tételében e szavak fordulnak elő: «Boltontyok kiszáritása Olmützben, Bródn és Ó-Grádskán 3155 frt. 13 kr.» Az e helyen használt «boltonty» szó alatt mást mint kazamátát érteni merőben lehetetlen, s azért mondom e szót már hivatalosan.

KAZINCZY FERENCZ MAUSOLEUMA SZÉPHALMON.

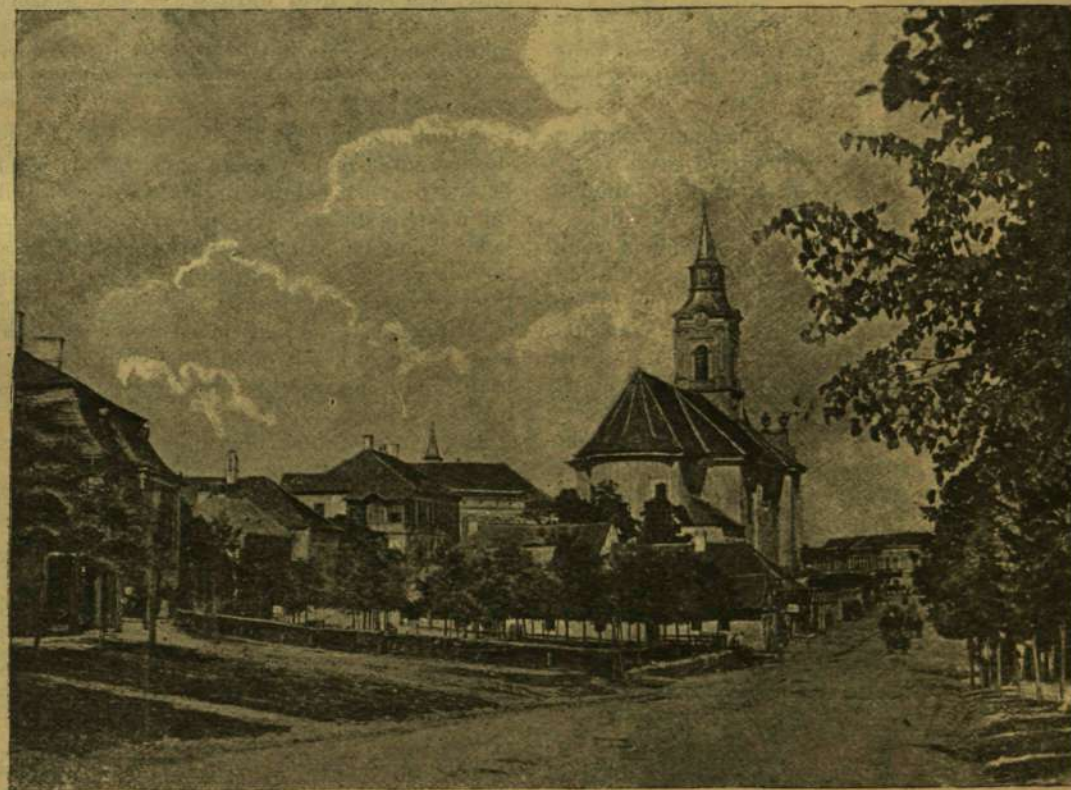

KAZINCZY FERENCZ MAUSOLEUMA SZÉPHALMON.

utóbb Bem táborának rettenthetetlen törzstiszte, önkényt vállalkozott a tésztagyúrára, a mi nem volt épen könnyű munka, tekintve, hogy sok asztaltárs számára ment a főzés, és hogy némely napon tésztából, amolyan jó tejfőlés, túrós, töpörtyüs csuszából, laskából vagy metéltből tett ki az ebéd fele, másik megelőző felét mesterileg kiállított gulyásus, vagy porkolt, vagy tokány szolgáltatván. Szegény jó Bartoss régóta nyugszik a föld ölén! de valahányszor rászáll gondolatom, mindig látom egyenes magatartását, nagy erősléptű járását, és mindig hallom harangy hangú szavát, mely soha panaszt, soha bárárságtalan igét nem hallatott, s ha valaki tréfából megkérdezte, nem fáradt-e el a gyúrában, vagy nem unta-e meg a bajlódást? mindig azt felelte: «Láthattad hogy soha sem esett nehezemre, különben abba hagytam volna», s gyúrta évekig számunkra a tésztát különböző neveit, mondhatnám szenvedélyvel gyúrta, s örült mikor látta, mily jóízűn falatoznak készítményéből az éhes asztaltársak.

ten a nemzeti muzeum közelében a «Nemzeti lovarda.» Ennek lett azután a mi volt főzőmesterünk az igazgatója, és az maradt, míg látása elhomályosult. Utóbb már mint nyugdíjas igazgató teljesen elvesztette szemvilágát, de a zavartalan jókedvet, a szív melegét, a lélek nyugalmát megőrizte halála órájáig. Egy alkalommal jelen voltam a budai városrészében rendezett egyik tavaszi mulatságon, melyen az ebéd java részének, a gulyásusnak és rizottának elkészítését az egykori Boeckay-husárok volt első és utolsó ezredese s akkoriban a Nemzeti lovarda igazgatója vállalta volt magára. Feladatának a jelen voltak teljes meglegedésére meg is felelt, s kevésbe mult, hogy a természetes szakácsot vállra nem kapták. Szathmáry Mihály boldogult barátunk igazgatósága idején a budapesti mindkét nemű magas fiatalság színejeva tanult a Nemzeti lovardában lovagolni s én bizonyos vagyok benne, nincs köztök egy sem, ki halálával ne emlékeznék vissza a volt igazgatóra.

A mindennapi élelmezés rendben lévén, ta-

A KOSSUTH-UTCA SÁTORALJA-UJHELYEN.
(A nyílal jelzett ház Kossuth egykori lakása.)

A gulyásus, a porkolt, a tokány és sok más jó edelő mesteri elkészítőjét *Szathmáry Mihály*-nak hitták. Ez is az elfelejtethetetlenek közé tartozik. Hidegvéréből, nyugalmából, jó kedvéből soha ki nem zavarta semmi. S e hidegvérű emberben bannu alatt lappangó parázs gyanánt a legnagyobb haza- és emberszeretet, a legönzelenőbb igazi és őszinte barátság honolt. Csongrádmegyének szülőltje, egykor a vértsekknél önerejéből felvitte az őrnagyságig. Sok éven át ő volt a salzburgi katonai lovagló-iskolának a legkedveltebb, a legjobb modoru és legszerencsésb kezű tanító. Nálunk mint a loavató bizottság elnöke 1848-nak nyarán s utóbb mint a Boeckay-ezred első ezredese vett részt a hadjáratokban. Réshajlatlan, tárgyilagos s minden önszépítés nélkülibeszéleseit számos év alatt szerzett tapasztalásról nagy érdekléssel hallgattuk ott a konyhában, mikor mellette segédkezünk. Emlékező tehetsége kimeríthetetlenek látszott, s ő szíves készséggel tált belőle. Talpraesett, jóízű megjegyzései, melyekkel a szereplőket, eseményeket s a sors változókon szeszélyeit olykor egy-két vonással tudta élénk vázrolni, a többször hallott, s már minden oldalról ismert tárgyakat is új világtársa, helyezték, s azért hallgatókban soha sem volt hiány. Sokat tudott olyat is, a mi a kaczagásig megneveztette hallgatóit, de ő maga nem nevetett soha; megselekedte azonban nem egyszer, hogy a nevetés megszüntével még tréfásabb történetek közlését ígérte, de azon föltétel alatt, ha viszont ígéretet nyer, hogy kellő komolysággal fogják hallgatni előadását, a mi a pillanatnyi hangulatnál fogva csaknem lehetetlen volt, s így a tréfás történetek azon alkalommal elmaradtak. A hatvanas években megnyílt Budapes-

lálkoztak társaink közt többen, kik azt gondolták, hogy részint változatosság kedvéért, részint ügyességök bemutatása végett, jó volna megkísérteni némi csemegék készítését. Erre természetesen pénzmag is kellett, kivált mivel egy személy végett nem érdemes sem fáradni, sem költskezni. Kísérletet tevének tehát résztvenni akarókat toborozni, s miután egy pár hatos akkor sem volt a világ, koczkatatók már csak azért is találkoztak, hogy hadd lássunk hát már egyszer nem a czukrásztól hozott, hanem ott benn készült csemegét is.

Egy *Pécsi* Károly nevű volt őrnagynak sikerült először összeszerelni néhány részvényt, s nyomban hozzá is fogott a kivitelhez. Városi szokás szerint csak a tésztát készítette el maga, sütésül pedig kivitette a tepsi a kiszolgáló bakával a legközelebbi sütő műhelybe. Mikor visszakérült a tepsi, tiszta kendővel letakarva most is, mint mikor kivitték, félelem és remény közt emelte fel a mester a kendő egyik csücskét, és hangos viváiban tört ki a hang örömsugárzó arcának ajkáról, midőn kés-hegygyel emelintvén fel remekművének oldalát, látta, hogy ki van sütvé és nincs megégetve. Az első «almásrétes» nyet ingerlőn a tepsiből a felvágó lapra vándorolt, a részvényesek mindegyike már ott állt, ki tálcával, ki tányérral kezében, s a szétoztás kellő lelkiismeretességgel végrehajtván, megkezdődött a megízlelés, s még mielőtt az olvasó gondolná, a hosszú neki küszölés jóízű eredményéből nem maradt meg birmondónak akármik morzsa sem. Általános éljenzés, újrázás jutalmazta most az örömben uszó, már nem mestert, hanem művészt; kevésbe mult, hogy vállra nem kapták, s midőn megígérte, hogy a legközelebbi vasár-

nap kész ujat előállítani, az udvarban zöldelő komlóról tört egy-két ágából összerótt koszorúval díszítettek fel kissé magasra nyult homlokát.

Ámde az első részvényeseket ért jutalom, bizalmatlankodó bizalmuk fényes igazolása kapossá tette a részvényeket, s Károly barátunk már kénytelen volt módokról gondolkodni, hogy első részvényeseinek megtartása mellett az utabban jelentkezőket se legyen megszerítve vissza-utastani, mert ezek oly számot kezdenek tenni, melynek két-három tepsivel sem tudott volna eleget nyújtani, ez pedig egyéni erejét kemény próbára helyezte volna. Szerencsénkre a szükség és a segítség többnyire nincsenek egymástól nagyon távol. Egy másik társunk ajánlkozott előbb segédül, utóbb vállalkozó társul, s ketten azután ki tudták elégíteni a körülöttük csoportosultak minden igényeit. A rétesek e második alkotója most is él és jelenleg az olasz király hadseregében igen előkelő polcot foglal el.

(Folyt. köv.)

SZÉPHALOM.

Ki ne ismerné a nevet, melyet Kazinczy Ferencz örökölt meg, s mely viszont az ő öröklétéről beszél az egymásután le- és feltűnő nemzedékeknek?

Széphalom, a hazának, s a hazában Zemplén-vármegyének dicsősége, a Rongyva patak völgye felett emelkedik, közvetlen az országút mellett, Sátoralja-Ujhelytől mintegy félórányi távolságra. Nyugoti háttérében az abauji hegylánc vonul el; delfelől a csülkös Sátorhegyek, köztük a Magashegy, tekintenek rá; északon a völgy öléből kiszökkenve, hasonló kies halmokon: *Legénye, Regme, Lasztóc* falvak terülnek el. Az első ezek közül Mihályival együtt kiinduló pontja a gáncsországi vasutnak, nekem pedig ujhelyi szállómba ellátzó tornyával gyakran emlékezetembe idézi azt a helyet, a hol böcsöm ringott, a kis falu egyszerű paplakában; a másik kettőtől többet is lehet beszélni, mert például a lasztóci domboldalon fehérlik Szemere Miklósnak, a szikrázó szellemű és sajátos humorú költőnek lakóháza; Regmezen pedig ott van a híres, középkori építményű, műemléki becses btró református templom, mely a vallásügyi miniszter segélye mellett pár évvel ezelőtt újított meg. De a keleti halmokon épült falvak, *Kis- és Nagy-Torony* is, bírnak némi történeti jelentőséggel, Sátoralja-Ujhely után és ennek befolyása alatt ott alakulván az első református egyházak. E tájon fekszik rejtett völgyében *Kisbárt*, a Vay-család birtoka, hasonlóan középkori templomával. De hát *Bors*? Az is itt terül el a keleti síkon, s ki a tájat ismeri, tudja, hogy az országútról betérő jegenyes allén túl néhány ölnyre a nagy szabadságúsnak, Rákóczy Ferencnek szülőháza fekszik, melyet a közelebbi években díszes emléktáblával jelölt meg a sátoraljai helyi turista-társaság. Egy kis darab téren ennyi érdekesség! Pedig még itt van a közelben *Sáros* patak is, hol az ősi kollegium mellett a Rákóczy-vár is kinnál látni valót, többek közt egy mind a mai napig épségben fentartott Rákóczy-szobát; vagy ott van a Bodrogközön *Karcsa*, ritka nevezetességű s Tompa által megénekelt hitreges templomával. — Mindezeket, Széphalommal együtt, egy jó lélegzetvétellel mellett befuthatja a vándor, Sátoralja-Ujhelyben elég kellemes központot találva magának, főleg a szállóérés kedves időszakában; csak egyre figyelmeztetek minden utast: bort a korsóban nem igyék, mert a Tokaj-hegylánj évek óta csak szalmalevet mérnek; de pinczéinkből szívesen szolgálunk minden jámbor léleknek, kinek még bizalma van az ősi vendégteret erejében.

De hát Széphalomról van szó. Ismeretes dolog, hogy ezt a nevet Kazinczy Ferencz adta a néhány házikóból álló *Kisbányáska* feletti dombon fekvő lakóhelyének; e név tehát a legújabb időkig nem vonatkozott másra, mint arra a térre, a hol a nagy irodalmi reformátornak előbb háza állott, most pedig annak helyén mauzoleum áll. Széphalmot a térképen, vagy a helynévtárban nem találta volna meg senki az 1886-ik évig, a midőn az akadémia indításából, Gyulai Pálnak közvetítése folytán, maga Kisbányáska is megkapta Zemplénmegyétől az új keresztnevet, egyszerű tót, de jó értesítő lakosai talán maig is alig sejtven az azzal járó dicsőséget. Most hát, főleg ha a szolgabíró és a falu végén is kiserélt

a czimtaláblát, Széphalomra ezentúl el lehet jutni nemcsak irodalomtörténeti kalauzolás, hanem egyszerű földrajzi ismeretek alapján is. Lám, mire jó az akadémia és hogy Gyulai Pál a sáros-pataki érettségi vizsgákra egy párszor lerándult; Széphalom és a kohányi Fáy-emlék ezen alkalomnak születtei.

És mit lehet látni Széphalmon? Azt a lakóházat, melyet képművelő felfutott, s a mely a hatvanas-évek elején náddal kifoltozott zsindegyfedelével a halom nyugoti oldalán még fennállott és mint pusztulásnak indult ősnemesi kuria beszélt az utazónak egy emberről, a ki birtokát, családja jólétét feláldozta az irodalomnak, s az irodalom által a nemzetnek; azt a lakóházat, a melynek íróasztalánál fogamzottak meg a nemzeti nyelvet újraszülő eszmék, s a melyből az ősi család híres tagja gyalog járt be Ujhelybe a megyei levéltárat rendezni, s a pataki könyvtárat buvárolni, — azt a lakóházat, mely egyszerűségében a gentry egykori patriarkális életmódjára emlékeztetett, jelenleg már nem láthatja senki, mert midőn az akadémia a Kazinczy volt széphalmi birtokát megvette, és a lakóházat megvizsgáltatván, kitént, hogy az sem fenn nem tartható, sem meg nem újítható, — azt egyszerűen leromboltatta és helyére építtette föl a díszes mauzoleumot. Ma tehát Széphalom látványossága ez új építmény és az attól déli irányban fekvő régi sir.

A több holdra terjedő halom az akadémia gondoskodásából már évek óta parkozás alá vétetett és a síró nyirok-talajban szép fejlődésnek indultak a fenyő, akác és különböző fajú bokortömbök. A mauzoleumot pázsit-virágok és rózsabokrok veszik körül; innen pedig a sírhoz szél-ültetvényekkel szegélyezett egyenes sáut vezet el. Mindenesetre jó benyomást tesz a szemlélőre, hogy az ápoló kéz nyomai bizonyosságot tesznek a mauzoleum feliratairól: „Kazinczy Ferenc emlékének a hálás utók.”

Egyébiránt a mauzoleum belsejében a következő tárgyak láthatók. Fekete faállványon ott van a nagy írónak mellszobra, és a falra függesztve két arcképe; egyike ez van jegyzve: „pinxit Donat”; a másiknak hátulján pedig ez a feljegyzés olvasható: „Baró Vécsey Pál barátomnak emléké. Széphalom, 1829. Junius 29-én, *Kazinczy Ferenc*. — Továbbá: „Baró Vécsey Pál és neje Novák Sarolta hagyatékából a széphalmi Kazinczy-emléknek. Bodrog-Szerdahely, 1875. Szept. 7-ik napján, *B. Vécsey Gyula*. — Ez a kép Kazinczy Ferencet rókatorkos, sárga nyakzsinóros magyar köpenyben ábrázolja.

A közelebbi években helyzetetett el a mauzoleumban két íveges bronz asztal is, a melyeknek egyike még Kazinczy-ereklyére vár, a másikban pedig, a mely felett a falon az ismeretes „Kazinczy és Kisfaludy Károly találkozás” című nagy olajfestmény függ, a nagy írónak vegyes munkái vannak elhelyezve, a nyomtatványok közt egy eredeti kezirat is ily czimrel: „Csetmeki és tarkói Gróf Desseoffy József és Kazinczy Kazinczy Ferencz kiküldött táblabírnoknál alázatos véleményök a Győrnel esett vitézeknek állítandó emlékek dolgában.” Közbevetve, e a hazánkban első nyilvános emlék Sátoralja-Ujhely piacán ma is ott áll és megújítását várja.

Meg kell egyébiránt jegyezni, hogy a mauzoleumnak egy-két oszlopát, valamint kerületének kockakövezetét itt-ott megrongálta már az idő, s annak kijavítása az akadémia néz. Remélem, erről Beöthy Zsolt, a kivel Széphalmot a múlt év őszén megtekintettük, tesz is jelentést az illető helyen.

A mi a sírt illeti, az úgy maga, mint környezete, csak a legközelebbi időben újított meg és a sírhalmom levő virágok, az új ültetvény szomorú kőrésfák, s a sírt körülvevő fekete, díszes vasrészecskéket, az akadémia folytonos figyelméről tesznek tanubizonyosságot. A sírhalmom előtt áll az, az ugyancsak közelebb megújított emlékkő, melyet a nő emlegette a férfinak, melynek tetejéről azonban a képinckön látható urnát leseperte azóta az idő vihara. Bizonyára ez lesz sorsa nem sok idő múlva magának a puha homokkőből készült emlékének is, melyet, mint különben semmi műbecsével nem bírókőfaragó-munkát, csak a kegyelet hagyott meg helyén; de remélhető, hogy midőn azt az idő elpusztítja, egy marandóbb emlék, talán egy méltó szobor, azt is fogja hirdetni, hogy ki fekszik ott alatt a csendes sírhalmom ólén.

De hogy a kegyeletos emlékkő feliratait az

utókornak megőrizzük, jónak látom ide jegyezni azokat.

Az északi lapon ez áll:

Széphalom sírva gyászol tégedet,
De hidd, a művészet nem felejt el,
Míg a Múzsákhoz szentelt oltárán
Áldozatot gyűjt a honfi-kebel.

Keleten:

Látnok, szenvedtél, zivatarral küzdve derítéd
A hon egét, s magadat sújtja le a zivatár.
„Légyen”, mondád, a haza éjlen, vesszszek el én bár,
Műlő fergeteg ez s a haza fénye örök.
Most nyugoszol, csillagkoszorú fed Olympusz egeben,
Általad a haza él s kész örökölni neved.

A dült betűkkel nyomott szavak már a kővön elkoptak.

Délen:

Hatszort tiz telen át írónk dísz, vezére,
Hon-nyelvünk gyönyörű tolla, Kazinczy Ferencz.
Sok műlőn taposn s kinn töltszálva meredten
Végre ide a fris zűd hantnak alája került.
Lelke fölöttébe, hatván mindenfélét, mert azt
Fris szellő hálás hon-belekre viszi.

Nyugot felől:

Széphalomban, élete LXXIII-ik évének lefolyta után, MDCCCXXXI. A sűrű halálós s a magának is esztendőjében állított fel ezen emléket Gróf Török Zsófia, az elhunyt hitvese és VII. élő maradékainak anyja.

Ennyi az, a mit Széphalomról ez idő szerint mondhatunk. Különbön csöndes hely ez most és csak ritkán keresi föl egy-egy utazó. De volt zajos is egyszer. 1859. decz. 30-ika tudna erről többet beszélni a mai nemzedéknek. Ő, azok a szép napok, a nemzeti ébredésnek fényes napjai! Midőn az egész ország zsongott a Kazinczy-ünnepélyek ébresztő zajától, hogyan maradhatott volna akkor a klasszikus földi Zemplénmegye is csöndben és nyugalomban?

Lasztócson, Szemere Miklós névéstéjén határozták el az ott összegyűlt honfiak, közöttük még többen a híres szegény-legény-társulat tagjai, azt az emlékeztető ünnepélyt, mely a helyszínen ezer és ezer ember jelenlétében 1859. decz. 30-ikán tartatott meg. E nap élenkén él még ma is mindenki emlékeztetőben és élenkén él különösen az ünnepélynek ama kiemelkedő jellemvonása, mely azon időből a honfiak minden osztályának összefert hazaszeretetről beszél nekünk, a most már száz pártra szakadt nemzedéknek. Főlemlítésre méltó ez ünnepély emlékből, hogy báró Sennyey Pál, a nagy konzervatív államferi, váratlanul akkor lépett ki először hallgatásából és megnyitó beszédével, Károlyi Ede gróf, az akkori napok lelkes agitatora mellett, vezérére avatta fel magát a hazafias, tüntető ünnepélynek. De hát herczeg Brezenheim is ott képviselte magát, a hol a sárospataki Rákóczy-kollégium; az előbbi ugyanis uradalmi igazgatója által, a csengőkkel és virágokkal díszített ókrós fogatokon négy nagy élő tölgyfát szállítottatott a sírhalmomból elültetés végett, a melyek azonban ép úgy nem vertek gyökeret, mint talán Erdélyi Jánosnak, a pataki főiskola tanárának, Kazinczy irodalmi érdemeit méltató beszéde sem, a mit onnan kell következtetnem, hogy valamint Széphalmon nem látom mai nap a négy tölgyet, úgy nem hallom azt sem, hogy Kazinczytól kezdve Erdélyi Jánosig, és Erdélyi Jánostól Szemere Miklósig és így tovább, csak a legkisebb érdekű dicső volna is mai napig a nemzeti életet újja szülő, s azt napjainkban is az európai műveltséggel összekötő irodalom iránt. Az ellentétben szép harmónia volt az is, hogy a széphalmi sírnál egymás után zendült meg Szemere Miklósnak gyűjtő tűző, hazafias ódája és a kovácsné 77 éves agy lelkének, Kálmiczky Andrásnak egyszerű imádsága, a melyben megemlékezett az 1831-ben általa végzett csendes temetéséről is; és szép volt az is, midőn a fejedelmi alakkal és szépséggel kiváló főúri hölgy, Kornis Klarissza grófnő, egy egyszerű, feketebe öltözött parasztleánykával együtt tette föl a koszorút Kazinczy sírhalmára. Régi szép emlékek! Tünetmények, tüntetések!

Hinnek kell azonban, hogy tünetményeknél és tüntetéseknel nem fog megállapodni nemzetünk, hanem hogy valamely maradandóbb érzés is fel fogja még buzdítani, midőn egy-egy olyan sírról van szó, mint a Kazinczyé. Egy ilyen sírt nemcsak 100 évben egyszer kell fölkeresni, mert annak élő és folytonos tanúság kellene szolgálni mivelődés és hazafiság tekintetében egyiránt. De „lesz még egyszer ünnep e hazában”, — s remélem, lesz Széphalmon is. Beöthy Zsolt,

mint az akadémia megbizottja, már megtette e részben a kezdő lépéseket, s tervben van, hogy az akadémia jutalomdíjai mellett a sárospataki főiskola és a sátoraljai helyi gimnázium együtt-tesen fognak ott rendezni évenként irodalmi ünnepélyt, a midőn majd dal zendül és beszéd fog szólni arról, a ki zivatarral küzdve deríté számunkra a hon egét. Ohajtom, hogy ez a terv sikerüljön, és akkor hiszem, hogy ez ünnepélyekhez csatlakozni fog Zemplénvármegye központjának, Sátoraljai helynek közönsége is, a midőn a mai nap csendes Széphalom meg fog népesülni azoknak lelkes seregétől, kik örömet mutatják fel gyermekeiknek a mult dicső példáit, azokat, a kik által a haza él, s a kiktől tanulni, s a kiknek eszméin és érzésien szépre és nemesre buzdulni, minden időben kötelessége marad a valódi, igaz hazafiságnak.

Fejes István.

TAINE A FRANCZIA FORRADALOMRÓL.

II.

A forradalom következtében beállott éhínségről egy német utazó, Meisser, a következőket írta. „Még fülembe cseng egy jól öltözött nő tompa gyöngye hangja a mint így szól: „Segítsen rajtam, uram; én nem nem vagyok koldus, van némi tehetségem. Láthatta egyik-másik művem a Salonban; két nap óta nem érinttem eledet s már majd megőrülök.” — A német rendesen meg szokta tölni zsebeit kenyérrel, a midőn sétálni indult a fogadóba, s — így folytatja — „igazán halálsan fogadtak a legtisztességesebb kinézésű emberek is egy-egy harapásnyit. Láttam egy nemes családból származó szegény öreg apácát, a mint a csatornából fölcsúszott csontdarábnak ragódott. Nem volt rokona, se senkije, a ki a kenyér után lesők sorában helyet csinált volna neki.”

Így folyt ez három évig, s hogy micsoda dolgok folytak ezalatt a kórházakban, borzasztó rá-gondolni. Egy súlyos műtétet kiállott asszonyok egy tányér jó leves helyett néhány szem babot adtak. Törték magokat az emberek a vágóhidak kiomlott vére után is s egymás kezéből kapkodták a rothadt káposztaszorzsákat. S a mint az angolok elzárták a kikötőket, ugyanaz az az ostrom indult meg a vaj, olaj, gyertya és bor után is, a papírpénz értéke annyira alászállott, hogy a termelők már csak szuronyhegy mellett voltak kényszeríthetők az áruba bocsátásra. Hasonló módon álltak az ügyek a vidéken. A parasztok gyökereket mentek ásni; holt asszonyokat találtak a mezőkön, kebleiken csecsemőkkel. Az éjeli világítást még a nagyobb városok is megszüntették olajhájában, s voltak községek, hol öt napig sem láttak kényeret. A már idézett német utazó említi, hogy Nancyban két pékboltot járt be, a nélkül, hogy kényeret talált volna. A fogadóban nem volt s utóljára egy pástétom-sütőnél kapott egy tucsat avult szavajai kétszersültet, a melyért tizenöt frankot fizetett. A serfőzést Strassburg és Elzász nagy fájdalomra be kellett tiltani, mert minden árpara Párisban volt szükség. Ha pedig valaki gabonát vagy más élelmiszert merészelt magánál rejtgetni, úgy jártak el vele, mint az állam ellenesével. Egy ember egy malacot kapott unokatestvérétől, egy Páristól hat mérföldre lakó gazdától. Három óra lefolyása alatt a malacot lefogalták s felosztották szomszédjai közt, öt magát pedig börtönbe vetették s egy bizottság szállt ki, meggyőzendő, hogy nincs-e még több malacz is ott a honnan az került?

Utazákon járni csak piszkos és rongyos vagy munkás-ruhában volt biztos. A nőknek kosarat kellett vinniök, ha bántalmazásnak nem akarták kitenni magukat. Egy öreg embert, kinek nem volt ócska kabátja, kényszerítették egy carmagnolt (piemonti köpenyt) fölvenni. Sőt 1794-ben veszélyes volt még követnek és jól tápláltnak lenni is. Henriot egy alkalommal 130 embert tartóztatott le a Palais Royalnál, kiknek egyedül bűnök az volt, hogy „kövérek és gömbölyűek” (gras et bien dodus) voltak, s ezért nem lehettek jó sansculotte-ok. „A kinek két tal étele van, annak tartozik adni, kinek egy sincs, mert mindenki, a ki többet eszik mint más, tolvaj. Meglopja a közságot, minden tápszer egyedül jogos tulajdonosát, és megrabolja azokat is, kiknek kevesebb ennivalójuk van, mint neki.” Ez volt az eszevesztett pedánsok „kérelhetlen logikája”, kik mindent ellenőriztek. „Csak

a koldusok (gueux) által menthető meg a haza, — jelentette ki Robespierre 1793-ban. — Minden gazdag ember ellenforradalmár. 1794 áprilisában a földművelők fele börtönben ült, mert nem akarták megmondani, hova lettek gabonakészleteik, s nem akarták más aron, mint aranyért vagy ékszerért adni. Ugyane határidőig a nyugati tizenegy departamentban husz város és ezernyolevszáz falu dultott fel, másutt pedig egész vidékek menekültek el, vagy börtönöztek be, s a földet pusztán, miveletlenül hagyták. Hagenau és Weissenburg határszéli helységekből negyvenezeren, több mint kétharmada az egész népességnek, mentek keresztül a német határon.

Szerencsére 1794-ben 116 gabnás hajó érkezett Amerikából a bresti kikötőbe. Az aratás is fényes volt, ámbar a földművesek annyira rettegtek, hogy a betakarítást a gyűlevész csordákra bízta. S rettegésükön nincs mit csodálkozni, ha meggondoljuk, hogyan bánt Tarlot, — Henriot hadsége egy Gilbon nevű corbeille-i pörrel. Ötven embert állítva fel a ház körül, bement és fegyvereket kért. Az asszony egy madarászó puskát adott át neki, a mire ő és férje kezükön-lábukon megkötöztették, fejüket zsákba dugták, s hasonlóképen bántak el a nyolcz férfi- és nőcseléd-del. „Most elő az ezüstművelük!” Hallottam, hogy liliomokkal és más törvénnyel jelenvényekkel ellátottak vannak köztük.” És időkimelés szempontjából feltörték a szekrényeket, s elvittek huszonhat ezüsttálat és tányért, továbbá kanalkát, kelyheket, burntőszelenczket és órákat. „Majd ha Meauxba visszatérek, mondá Tarlot, leltárt készítek róluk, de előbb kézpénzre is szükségem van, s ha meg nem mondom, hol van, közel a nyaktiló!” Gilbon, egy hetven éves öreg ember kérte, hogy oldják fel, majd megmutatja, de a vadállatok a konyhába hurcolták s lábát a forró hamuba tartották; utóljára bevallotta, hol van elrejtve hetvenkét franknyi ércpénze és öt-hat ezernyi assignatája, melyet ép akkor kapott a kormánytól buzájért. Minden fillért elvettek, mindent fölemésztettek a mit előtaláltak, feltörték a pincézt s azzal tovább álltak, hogy másutt nézzenek újra szét.

Taine csak egyetlenegy esetet említ, a hol a megtámadottak ellenállást fejtettek ki. Ez akkor volt, mikor a három Chaperon testvér azzal vádolták, hogy gabnát rejtgetnek. Azt felelték rá, hogy csak annyio van, a mennyit vetőmagul használhatnak, s eltorlaszolva házuakat, visszaverték a csendőröket, kik kutatni jöttek. A nemzetörsg kivonult, felállították az ágyut s rendszeres ostromot kezdtek. Az őrség parancsnoka agyonlövett, s közel negyvenen az ostromlók közül megöltek és megsebesítettek. Utóljára felgyújtották a házat, s a két Chaperont, a fivért és nővrt elfogták s lefejeztették.

Nem igen kecsesgató volt ez a dolog a szegény parasztokra, a kik a párisi pedánsok által megállapított maximális áron eladni kényszerített áruikért csupa értéktelen papírrongyot kaptak. De a párisi pedánsok egyebet is azonos módul szabályoztak. Nyilvános ünnepélyeknél a program tele volt szinpadú utasításokkal, — hogy mikor érzékenyüljenek el a nők a kellő pillanatban, s mikor tartásuk fel az anyák csecsemőiket, hogy fogadják az áldást az elnököl isten-nőtől. S még ez szelidebb alakja volt az ünnep-léseknek, azokhoz képest, mikor az ünnep-lők egy-egy temetőbe rándultak s ledöntve a sír-keszketeket, tüzet gyújtottak belőlük, melyet körül táncoltak. Emlékezzünk a párisi csöcselésekre, a mint felforgatta a Notre Dame sekrestyéjét, tüzet gyújt a templom hajójában s halat süt az áldozó tányéron, vagy arra az orgiára, melyet Hé-ricault fest le s melyben a Szt. Rókus egyház szentélyének és miseruhái pokoli parodiához szolgáltak eszközü.

Figyelmet érdemel az is, hogy hogy bántak a vörösek a tudósokkal. A végveszék természetesen nélkülözhetetlenek voltak, mert lőport kellett csinálni s az indiai salétrom behozatala el volt zárva. De azért Fourcroy sem járt jobban mint Lavoisier, a kinek két heti halasztásért való kérését, hogy valami fontos kísérletet befejezhessen, a durva auvergnat, Coffinhal így utasította vissza: „A köztársaságnak nincs szüksége tudósokra.” Henriot-t is sokan támogatták abban az ötletében, hogy a nemzeti könyvtárt folyguítsák. Carnot-t és még két-három higgadtabbat eltűrték, mert nélkülük hamar felsultek volna. Az igazi sansculotte előtt a politika és a töke ép oly gyűlöletes volt, mint az ész. Mindegyre lehetett

hallani ifjú leányokról, kiket azért ítéltek el: „Mert élvezetek és hajlandók gúnyolni a hazafiakat.” Még a civilizált hadviselés szabályairól sem volt fogalmuk; így történt, hogy Barré indítványára s Carnot ellenjegyzésére határozatot hoztak, hogy minden angol és hannoverai fogoly lövessék agyon. A katonák vonakodtak végrehajtani ezt a rendeletet: „Hadd ölje meg magok magokat ezek a vadak és falják fel azután egymást, ha tetszik”, mondotta egy altiszt ezredéhez.

De Taine nem csak arról sorol fel tényeket, hogy a jakobinus polgárok magok közt osztották fel a konfiskált javakat, hogy szaporítsák a hivatalokat, azért, hogy minden polgárnak kijusson a része; hogy negyven sou-s emberekől álló hadsereget tartottak fenn, a kik szavazzanak, kivégzéseket végrehajtsanak és megfélemlítsenek; hogy a meaux-i székesegyházat eladásra kínálták 600 frankért, de nem akadt vevő, mert a lerombolás költségeit nem fedezte volna az építőanyagok értéke; hogy mindennek dacára az államadósság négy milliárdról ötven milliárdra emelkedett. Megtudjuk tőle azt is, hogy tekintélyes hazafiak üzletet csináltak a *ci-devant* foglyok bőrére. Így Fouquier Tinville első hónapban ezer koronát, a másodikban ezerkétszáz ötven s a következőkben még többet kapott, csak azért, hogy a Bouffiers család két tagjának nevét a lajstromban leghátul vezesse.

Valóban Taine művét végigolvasva mindinkább meggyőződhetünk, hogy Napoleon igazán a forradalom gyermeke volt. A nagy hadsereg csak természetes kifolyása volt a jakobinus szabadságnak, a sansculotte-testvériségnek és robespierré-i egyenlőségnek. Három évi oly kormányzat után, mely levágatta az ember fejét azért, mert véletlenül azt találta mondani szorakozottságában: „Bon jour messieurs” — nem következhetett más egyéb, mint hogy Franciaország a határon át vezesse hordait, s szomszédjain elősködjek, mint valaha Brennus napjaiban. *

SZÓLÁSMÓDOK ÉS KÖZMONDÁSOK.

II.

A közelebbi számunkban felsorolt szólásmódok gyűjteményét még a következőkkel egészítjük ki.

Kosarat kapni annyi, mint tagadó választ kapni a nőtől, kinek kezünket felajánlunk. E szólásmód szintén nagyon régi szokással áll kapcsolatban. A régi regényes korban a hölgyek ejelenként kosárban szokták felhuzni imádóikat, melyet azonban abban az esetben ha meghallgatásra nem találtak, a magasból aláejtettek, vagy fenekét oly módon szerkesztették, hogy azon át a benne álló kibukott. Németségben, Angliában maig is maradt fenn nyomai e szokásnak, de már a tizenhatodik és tizennyolcadik században olyképe módosult, hogy a lány az elutasított kérőnek feneketlen kosarat adott válaszul. Közvetlen ebből maradt fenn aztán a kosarat adás mai szójárása is.

Elveszteni valaminek a fonálát. A híres német bölcsész, Kant, ezt a szólásmódot egy angol ügyvédől származtatja, a kinek szokása volt beszéd közben zsebéből egy fonalat venni elő, s azt szüntelenül ujján ide-oda csavarni. Állítólag egyszer az ellenfel ügyvédje ezt a fonalat kiesente zsebéből, a mért aztán az akkora zavarba jött, hogy előadásának is elvesztette szellemi fonálát. Ez a levezetés azonban nem nagyon valószínű, s nem lehetetlen, hogy Kant maga magáról vette a hasonlatot, mert ő volt oly szorakozott, hogy a legkisebb rendkívüliség is kizökkentette gondolatai medréből. Tudva van ugyanis róla, hogy előadása kezdetén mindig valamelyik hallgatója felé fordította tekintetét, mintha annak beszélne, s utóljára ugy megszakta ezt, hogy mikor véletlenül egy oly tanítványra került eleibe, kinek egyik kabátgombja hiányzott: tekintete mind-egyre visszafordult a hiányzó gomb felé, úgy hogy utóljára egészen belezavarodott. — A szólásmód több valószínűséggel vezethető vissza oly mesteremberekre, mint ácsok, köművesek, kertészek, kiknek munkájuk közben nélkülözhetlen segítségük a fonál, s ha azt elvesztik, nem végezhetik munkáikat.

Köpenyforogató. Hogy mért ragadt rajta az általunk kétszínűsködő emberen a köpenyforogató gyűnév, annak is érdekes története van. Egyik szavai herczeg tudniillik oly kenyelmetlennek

találta helyzetét Franciaország és Spanyolország szembenálló hadereje közt, hogy nem egyszerű volt kénytelen kétkezeskedni a kénytelenkedéshez. Hogy e fajta politikai nézetváltozásait annál jobban megkönnyítse, csináltatott egy kabátot, mely egyik oldalán fehér, a másikon kék volt. Mikor a franczia érdekeket akarta legyezgetni, fehérben jelent meg, mikor pedig a spanyoloknak kellett hizelegni, kékben. Ezért köpenyforgató Manó gúnynevet is kapott, megkülönböztetésül háza más tagjaitól.

Nyomába lépni valakinek. Kissé kalandos teoriát állított fel erre a kifejezésre vonatkozólag némely etimológista, a melyet már kuriozumból is méltó elmondani. Irlandban és a skót földön újban sok oly követ találtak, melyekre egy-egy roppant méretű emberi lábnyom van bevéve. Hogy miért oly természetfölötti nagyságú ez a lábnyom, az a régészeti kutatóknak sok fejtörést okozott, míg a következő magyarázatot találták meg rá. Régi kelta hagyományok erősítik, hogy a pikteknek lába oly nagy volt, hogy mikor a csatában levágtatták is, nem estek el, hanem lábuk roppant terjedelme fenntartotta őket a földön, s csak testük felső része hanyatlott le. Ez mindenesetre elég meglepő képzetre nyújt alkalmat egy csatáról a csata után. De a hagyományok még tovább mennek. Hozzáte-

mát is. Abból végre, hogy bizonyos ünnepélyeknél is jegyeket kezdtek kiszolgáltatni a résztvevők számára, létrejött az etikett vagy udvari illem mai értelme. A «Hurrah»-kiáltásról, mely egész nyugaton polgárjogot nyert. Litré derítette ki, hogy tulajdonképpen szláv szó s azt jelenti: a paradicsomba! — hogy tudniillik oda kerülnek a vitézül harczoló katonák. És ki sejtene az oly arisztokratikus jockey szó etimológiájában a cigány *csukni* — «ostor» jelentését, a honnan pedig minden kétségen felül ered? —r.

EGYVELEG.

* **Új óriási gyémánt.** 1884-ben június havában Londonban, a Hatton Garden nevű híres gyémánt-piaczon egy nyers állapotban levő, «Victoria» nevű gyémántot vett meg egy 8 töképenzesből álló társaság 450.000 forintot. A gyémánt Dél-Afrikából származik. Találójá 5.000 forintért adta el egy közvetítőnek, ki a fővárosban már 50.000 forintot kapott érte. A nyers gyémánt súlya 457 1/2 karat, vagyis 97 gramm volt. Mielőtt csiszolni kezdték volna, egy 19 karat súlyú darabot le kellett vágni belőle s ezt a portugál király vette meg 40.000 forintért. A csiszolást 1886. apr. 9-én a hollandi királyné jelenlétében Mett Jakab híres amsterdami gyémánt-csiszolónál egy külön e célra épített házban kezdték meg s csaknem egy évig dolgoztak rajta. A gyémántnak jelenleg 58

szén egy idő óta kutatásokat tesz, igen szép eredményeket ért el. Felfedezték Jeruzsálem régi városfalait és kapuinak helyeit, melyek az údvándorlás korában a városból kivezettek. Minthogy e kapuk legközelebb vannak a Golgothához, azt hiszik, hogy Krisztust arra vitték a keresztfeszítés helyére. Az orthodox társaság elhatározta, hogy ez emlékek fontartása érdekében lépéseket fog tenni. Pénzalap hiányában mindenekelőtt felhívást fognak intézni az összes kereszténységhez. Sergius nagyherceg Pétervárotról egy társaság élére állt, mely aláírásokat gyűjt az említett célra.

* **Négy évvel ezelőtt elveszett turista** holttestét találták meg közelebb Wallis kanton egyik havasában teljesen ép állapotban. Teljesen jégbe burkolódott s ez mentette meg az elrohadástól.

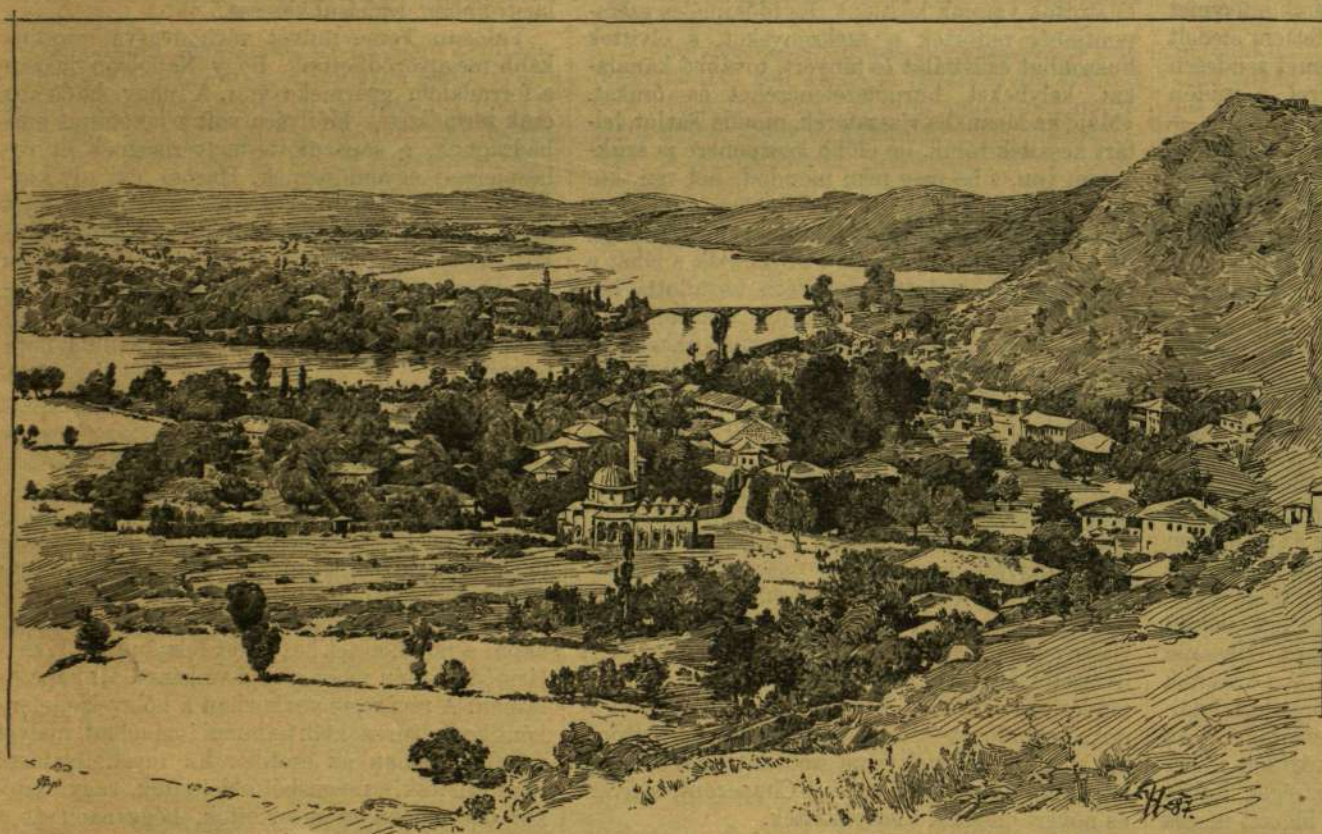
* **A galileai tóban fogott halak közül a legnagyobb rész feltűnően az afrikai nagy tavakban lakó halakkal ugyanazonos s ez újabb bizonyíték arra, hogy a Jordán-völgy egykor a Vörös tengerrel állott összeköttetésben, mely ez időben édesvízi tó volt.** Közép-Afrika tavaival összefüggött.

* **Tengeralföldi alagutat** terveznek Kanadában az Eduard-herceg sziget s Új-Brunswick tartomány között. Az alagút csak 8 angol mérföld hosszú lenne, de az által, hogy ez a sziget Kanada szárazföldjével összeköttetésbe jőne, a távolság Montreal és Liverpool között 672 mérfölddel lenne rövidebb.

* **Jeruzsálem falaiból új részleteket ástak ki a görög templom telkén orosz kutatók.** A lelet különösen azért érdekes, mivel egy régi kapu nyomai látszanak rajta, a mely kapun vitték ki Jézust a Kalváriára.

* **Óriás sast** lőttek közelebb Angliában. Az első találó lövés után egyenesen a vadász felé repült, mintha meg akarná őt támadni, a második lövés után azonban már visszariadt, de csak a harmadik lövés után múlt ki. A sas hossza 6 láb és 6 hüvelyk volt s különösen farkszárnyai rendkívül nagyok voltak.

* **Híres művésznek** kedvence virágairól állított össze-

Strausz Adolf fényképe után rajzolta Hány Gyula.

ALBÁN-SKUTARI.

szik, hogy a piktek nyáron át oly módon használták lábukat ernyő gyanánt, hogy hanyatt feküdtek s talpaikat fejük fölé tartották, a mi szépen megvédte őket a napsugaraktól. Már most az volt a szokás, hogy mikor egy új főnök vette át az uralmat, felavatásul jobb lábát a kő-lenymatba kellett hogy helyezze, hogy ekkép bizonyítsa él trevalóságát, s hogy nem áll hátrább annál, a kinek most nyomdokába lépett.

Sub rosa. A mythologia szerint Cupido Harpocratesnek, a hallgatás istenének egy rózsát adott megvesztegetésül, hogy el ne árulja Venussal való szerelmeskedését. Így lett a rózsza a hallgatagság, a titok emblema. Ez értelemben felhasználta az építész is, tanácsstermek mennyezetére egy rózsát alkalmazva, figyelmeztetésül, hogy az ott mondottakat ki ne fecseggék. 1526-ig pedig a gyantató-székek fölé is egy rózsát faragtak ki. Innen a «sub rosa» kifejezés.

A fentebb elősoroltakon kívül egyes szók is különös értelmezéseken s módosulásokon mentek keresztül az idők folyamán; de ezeket csak felsorolni is túlhaladná e czikk keretét. Ott van az *etikette* szó, mely eredetileg csak védjegy értelemben volt használatos, majd azonban külön-jegyek a máhákra alkalmazva is etikett néven nevezettek; később etikettekkel jeleztek egy törvényes okirat vagy bizonyítvány tartal-

lapja van, 180 karat, azaz 38.1 gramm súlyu; hossza 39.5 milliméter, szélessége 34, vastagsága 23 milliméter; alapszíne pompás aczékék s tize igen tiszta. Értéke 2 millió forint lehet. A jelenleg ismert gyémántok közt csak az orosz császári gyémánt nagyobb valamivel (194 1/2 karat), de nem ily szép; e gyémántot Orloff gróf 1775-ben Amsterdamban II. Katalin cárnő számára 450.000 rubelért, 2000 rubel évi járadékért s nemesi oklevélért szerezte. A franczia «Regent» s az angol «Kohinur», s a világ más híres gyémántjai már kisebbek. A gazdátlan «Victoria» tehát most a legbecesebb gyémánt.

* **Új gorilla** érkezett a londoni állatkertbe, a második élő példány, melyet Angliába hoztak. A Gabun folyó vidékéről való a fiatal állat, de már is beteges az éghajlat-változás miatt. Sokat köhög, keveset eszik s kedvetlen. Egy csimpánzzal s egy makival van együtt. 12–13 éves gyermek nagyságú, feje veres szürke, arca feltűnően rút.

* **Esküvő koporsóban.** Az amerikaiknál már régebben előfordult az, hogy az új házaspárokat leg-hajóban, szinpadon az előadás után vagy egy szabó kirakatában belépti díj mellett eskették meg. A legnagyobb izléstelenséget azonban egy new-yorki házaspár találta ki, kik a lakodalmi menetnek temetési színezetet adtak. Az egész násznép gyászokosokban vonult az utcákon s a menyasszony s vőlegény díszes lakodalmi ruhába öltözve nyílt koporsókban feküdtek a halottas kocsin. Kezdetben a lelkes és megtagadta az egyházi áldást a komédiához, de a csöcselék, mely a furcsa menetet kísérte, kényszerítette a papot, hogy az esküvőt befejezze.

* **Jeruzsálemi fölfedezések.** Az orthodox társaság, mely Palesztinának Oroszországhoz tartozó ré-

SKUTARI-VIDÉKI ALBÁN.

szé lajstromot egy angol lap. Patti Adelina e szerint minden virág között a «ne nyúlj hozzám»-ot szereti legjobban. Nilsson Krisztina kedvence a «Baroness Rothschild rózsája». Roza Mária a «Mermet» s Langtry asszony a «La France» rózsákat szereti legjobban. Jersey Lily kedvence virága az árvácska, Bernhardt Sarah különösen a calla lilomokat s pálmákat szereti, Anderson Mari pedig a napraforgó díszpéldányait. Általában a művésznők többsége a rózsákat szereti.

* **A Trafalgar** mellett vívott híres angol ütközet emlékére Nelson admirál hajóját, a «Victory»-t allandóan a portsmouthi kikötőben tartják. Feltűnően épen az ütközet 80-ik évfordulójának napján hirtelen léket kapott a hajó s 15 lábnyira süllyedt a vízbe, de csakhamar ismét megmentették. A «Victory» jelenleg 123 éves.

MULEY HASSZÁN, MAROKKÓ SZULTÁNJA.

A napjainkban oly sokszor emlegetett marokkói szultánnak hiteles arczképét mutatjuk be olvasóinknak ugyanattól a Woodville Caton nevű angol művésztől, kinek Marokkóban közelebb készített eredeti rajzai közül egy néhányat lapunk közelebbi számaiban volt alkalmunk közölni.

Sidi Muley Hasszán, ő sherifi felsége, Fez és Marokkó, Tafilet és Sus ura, 1841-ben született; 1873 szept. 20-án jutott a trónra Sidi Muley Mohammed szultán halála után. A Sherifek családjából való, tehát a próféta egyenes utódai közé tartozik, de e mellett néger vér is van benne, mivel az uralkodó ház tagjainak anyjai rendszeren néger rabszolgánok voltak. Hat lábánál magasabb termetű s eléggé izmos, de azért gyengének s betegesnek látszik; mondják, hogy egy 1880-ban elkövetett mérgezési kísérlet tette tönkre erejét. Öltözetében s külső megjelenésében szemmel láthatólag egyszerű, majdnem

küldött Európába és Amerikába, hogy különösen a gépek használatát megismerjék. E kísérlete azonban kevésbé sikerült. Külföldre ment alattvalóinak egy része ott maradt, látván a marokkói élet hátrányait s a visszatértek nagyobb része a reformok élénkebb sürgetése miatt kegyvesztetté lett. Maga a szultán is óvatos. Vasutat nem engedett még építtetni birodalmában, sok gép behozatalát egészen tiltotta. Egyedül a katonaság az, melyet európai módon rendeztetett be egy Maclean nevű skót ember által, ki még most is kegyence, olyannyira, hogy sokszor éjjel is elküld utána, ha valamiben fennakad s a hitetlennek meg van engedve az a hallatlan kegy is, hogy néha-néha a hárem hölgyeit a palota kertjében megkocsikáztassa, avagy némely furfangos európai találmányt, különösen a szultán által is szeretett mozgó gyermekjátékokat, bemutassa nekik.

A marokkói szultán óriási birodalmában — őseinek szokása — az által is akarta biztosítani a nyugalmat, hogy trónralépte után a trón-

A DON JUAN-LEGENDA.

Hogy im Mozart örökbeeső nagy operájának diszeládásokkal ünneplik meg száz éves jubileumát a világ minden szinpadán, a hol a dalmű honos: a Don Juan-legenda eredete legújabbban ismét viták tárgya lett különösen a franczia és német irodalomban. A párisi «Figaro» a napokban hosszabb tárcza cikket közölt, mely szerint egy öreg vadász által ódon könyvekben tett kutatások nyomán a Don Juan-legenda bölcsője egy régi szevillai krónikában keresendő. E krónika állítólag azt meséli, hogy *Don Tenorio*, egy szevillai főúri család sarja Don Ulloa várparancsnok leányát megszőkötve, elősiető atyját megölte. Don Ulloának a családja, mely szintén a főnemességhez tartozott, meggyilkolt tagját a Ferenczrendiek zárdájában birt családi kápolnában temettette el s ott emlékkövet állíttatott neki, mely később, a zárda lelése alkalmával, a kápolnával együtt elpusztult. Don Juan Tenorio ezalatt folytatta kicsapongó életét s a

MULEY HASSZÁN, MAROKKÓ SZULTÁNJA.

folytonosan hóhéhrben jár, a ríktó színeket egyáltalán nem szereti, de azért ünnepélyes alkalmakkal feltűnővé teszi egyszerű hóhéhr alakját az által, hogy lova arannyal van borítva s feje fölött pompás napernyőt tartanak.

Muley Hasszán kétségkívül tehetségesebb ember s jelesebb uralkodó, mint közvetlen elődei valának.

Maga az a tény, hogy ifju korában lépve a trónra számos ellenséggel diadalmasan küzdött meg s azóta is, habár keleti zsarnoksággal, derendben tartja országát, tehetsége mellett bizonyít. Van bizonyos foku izlése is. Környezetében sokat ad a pompára s a díszítésre s Marokkóban levő Agidál nevű új palotájának tervrajzát is maga készítette el. Mint katona vitézségéről s erélyéről ismeretes; még néhány évvel ezelőtt is maga vezette csapatait Susba a lázadók ellen. Főjellemvonása azonban, mint uralkodónak, abban áll, hogy az európai műveltséggel szemben sokkal több előzékenységet tanusít, mint elődei. Maga nem járt ugyan Európában, de a következő s kereskedőktől kíváncsian tudakolja a részletes híreket, egész udvarában ő az egyedüli, ki hírlapot olvas s egy időben még óstündíjásokat is

örökösödsére jogosultakat, különösen fivereit, egymásután tette el láb alól. Egyik fivérét egy cserkesz rabszolga mérgezte meg, kit a szultán kegyelme jelül kevésbé azelőtt ajándékozott fivérének; a mérgezés sikerült után a rabszolgánót kitüntetésekkel hozták vissza a palotába, a testőrség között mintegy 100.000 frt értékű ajándékot osztottak szét s 14 napon át tartotta a «lab el barud» nevű lovaglójáték és más mulatság. Jelenleg a szultánnak már csak egy fivére él s azzal is nagyon feszült viszonyban van. Mondják, hogy a szultánnak legújabbban oly nagy aggodalmat keltett betegsége is ezzel az ellenségeskedéssel áll kapcsolatban. Annyi bizonyos, hogy Marokkóban a mérgezések még nem mentek ki teljesen a divatból s a szultán sinces biztosítva ellenök, bár külön hivatalok vannak udvarában, kiknek minden ételt meg kell kóstolniuk előtte. Akár újabb mérgezés volt azonban Muley Hasszán betegsége, akár más körülmény, a betegség hírére beállott diplomáciai zavar tanúsítja, hogy ő volt, ha nem is a legutolsó, de bizonynyal egyik utolsó önálló fejedelem az Európá térszomszédságában fekvő Marokkóban.

törvénybe ütköző gonosz tetteit, melyeket a rendes bíróság nem sujhathott, a mennyiben a bíró magas születése biztosította őt a törvényszék üldözése ellen. De a botrány lassanként oly naggyá nőtt, hogy a ferenczrendi barátok végre elhatározták, hogy véget vetnek neki. Valami ürügy alatt a zárda ba csalták Don Juan Tenoriót, hol éjjel aztán megölték. Miután nemsokára az egész város értesült a bon vivant gavalér eltűnéséről, a szerzetesek azt a hírt terjesztették, hogy Don Juan Tenorio részeg állapotában a zárda ba vetődött, hol a parancsnokot még sirjában is meggyalázta. E szentségtörés és istenkáromlás megbüntetésül csoda történt: az emlékszóbor átollelte a bűnöst s a pokolba hurcolta.

A Don Juan-legenda eredetének s variációja nem egészen légből kapott; meglátszik rajta, hogy meséje a valódi események alapján épült, de a századokon keresztül húzódtó hagyomány itt is megváltoztatta és homályossá tette az alap-történetet az egyes történetek és események mondaszerű kibővítése és téves elbeszélése, valamint a szereplők összezavarása, részben pedig költött személyek belehozása által.

Már a 30-as években egy szellemes franczia

író, Prosper Merimée alaposan kutatta a Don Juan-legenda igazi bőséjét s azt meg is találta és pedig szintén Szévilában, a hol a fentebb említett Don Juan Tenorio tényleg élt is, csak-hogy nem mint a legenda hőse, hanem mint ennek távoli rokona és czinkostársa.

A régibb német irodalomban egy harmadik verzió is található a Don Juan-legenda eredetéről vonatkozólag, mely monda szerint a legenda hőse nem más lett volna, mint V. Károly császár egyik természetes fia: *Don Juan herceg, spandyol grand* (nem tévesztendő össze Don Juan d'Austria herceggel, a lepantói tengeri csata győztesével).

Don Juan herceg ritka szépségű, de erkölcs-telen, kicsapongó életű fiatal ember volt, kinek főjellemvonását a kegyetlenség, vérszomj s a bujaság képezte. Szerelmi viszonyaiból több ízben keletkezett gyilkolásai s több előkelő nő ellen elkövetett bántalom következtében császári atyja őt végre egy csehországi kastélyba internálta, hol egy szigorú várnagy őrizetére volt bízva. A herceg a várnagy rendkívüli szépségű, fiatal leánykájára vetette szemét, elcsábította s aztán meggyilkolta. A császár szigorú törvényt tartott romlott fia felett. Halálra ítélte s a várkastély egy pinczéjében titkon ki is végeztette. A herceget levetkeztették s bilincses vert kézzel-lábbal egy meleg vízzel tett kádba fektetve, ereit felbontották.

A Don Juan-legenda igazi hősenek neve *Don Juan de Marana* volt. Mint irgalmas barát halt meg, s önéletrajzát ma is ott őrzik a szevillai érsekség levéltárában. Az ottani irgalmas barátok körházának kápolnájában pedig ma is látható az oltárral szemközt fehér márványból faragott sírköve, tetején egy szerzetesbarát alakjával, ki egy feléje közeledő nőt a kezében tartott keresztel elüzni látszik. A nő feje két ördögszarvval van ellátva, egyik kezével int a barát felé, míg másikában korbácsot tart. Az emlékkő homlokzata következő felirattal mutat: *Peccator, Frater Ambrosius (Comes Joannes de Marana) Obiit A. D. 1585.* A Don Juan-legenda bőséjének Prosper Merimée által történt felderítése a harminczas évek elején az öreg Dumas Sándort is egy *Don Juan de Marana* című nagy drámának a megírására indította, mely darab azonban csakhamar lekerült a színházak műsoráról.

A szevillai nép ajkán ma is el az a monda, hogy *Don Juan de Marana* nem mind rendkívüli szerencsése, melyben a nőknél részesült, mind a hódításai, melyeket a nők fölött a hercegasszonyoktól kezdve az utolsó mesterember feleségéig vagy leányáig aratott, a pokol urával kötött szerződésében lelik magyarázatukat. A monda szerint Don Juan egy este a Tájo partján sétálgatott s egy szivarját sodorítva, dévaj kedvében átkiáltott egy fekete ruhába öltözött, komoly képű urnak, ki spádával az oldalán, a folyó túlpartján lassan ballagott, sűrű füstkarikákat eregetve vastag szivarjából, hogy nyújtson neki egy kis tüzet, mire a fekete ruhás férfi szó nélkül megállott s a szivart jobb kezével kivéve a szájából, azt Don Juan felé tartotta. A kar mindjában hosszabbodott, míg a mintegy 25 öl széles folyónak egészen az innsó partjára, Don Juan elé nem ért. A bátor ifjú megragadta a szivart, rágyújtott s udvariasan megköszönte a sziveséget. Az idegen pedig nem volt más, mint a Sátán saját személyében, s a fiatal gavallér e végzetes találkozás óta körmei között maradt.

Don Juan fia volt *de Marana* Alberto grófnak, Szévilla egyik legelőkelőbb magnásának, ki fiatal korában a mórók ellen harczolt és Donna Inez de Almagiva asszonynak, ki fiát eleinte a papi pályára szánta. *Don Juan* 16 éves korában a híres szalamankai egyetemre ment s eleinte komolyan hozzá is látott a tanuláshoz, azonban csakhamar rossz társaságba keveredett. Legjobb barátja az egyetem legkönnyelműbb deákja, *Don Garcia* volt, ki erkölcsi sülyedésének és vesztének lett okozója.

Egy átvonnyazott éj után belelétek ketten egy templomba éppen a reggeli szent mise alatt; de nem azért, mintha talán ájtatoságuknak akartak volna eleget tenni, hanem, hogy szép leányok és menyecskék után szíjjelnezzenek. Az öregbő Don Garcia, fiatalabb és járatlanabb barátját köpenyénél fogva magával húzta a főoltár felé, melynek közelében persz szőnyegen két vakító szépségű urnó, egy éltes Duenna őrzete alatt tündért s látszólag a legmélyebb s legájtatosabb imádkozásban volt elmerülve. A két

ifjú a hölgyek közelében ereszkedett le. Don Garcia földre borult, megesókolta a köveket, aztán elővette imakönyvét s buzgón kezdett imádkozni. Don Juan nem tudott eleinte eléggé bámulni barátjának e szokatlan viselkedésén, csakhamar észre vette azonban, hogy Don Garcia időnként oldalt pillant s hogy akkor rendszeren az egyik hölgy tekintetével találkozik, ki alig észrevehetőleg mosolyogva elpirul, szemét gyorsan lesüti s ismét imakönyvére szegezi. A mise után a két deák ott termelt a templom kapujánál s várta a kijövőket. A mint a három hölgy a kijárat felé közeledett, mindketten oda léptek a szentelt víztartóhoz, s néhány békés polgárt az utból félrelökte, Don Garcia a két leány idősebbikének, Don Juan pedig a fiatalabbnak és a duennának nyújtotta a szentelt vizet. Miután utóbbit kiszolgáltá, észre vette, hogy Don Garcia, a kedvező pillanatot felhasználva, az egyik leánynak egy kis levélkét nyomott kezébe, mit az elpirulva imakönyve alá rejtett. Távozásuk után Don Juan megkérde barátjától e nőm kiletét, mire Garcia azt felelte, hogy ő nem ismeri személyesen őket, s csak annyit tud, hogy egy szentatornak a leányai, az öregbő Donna Fausztának, a fiatalabbat Terezának hívják. Don Juan erre csodálkozva kérdezi, hogyan adhatta át levelét, s hol írta meg, hiszen a templomban nem volt érkezése rá? mire Garcia nevetve arra oktatja az udvarlás és szerelmeskedés terén még járatlan barátját, hogy egy ügyes udvarlónak mindenkor különféle szerelmes leveleket kell magánál hordoznia, hogy az egyes példányokat szükség esetén rögtön felhasználhassa. E levelek nagyobb része egy és ugyanazon kaptatúra szerkeszthető; csak az illető hölgy műveltségi foka veendő tekintetbe, valamint arra is kell vigyázni hogy annak a nőnek, akinek kedveskedni akarunk, szem- és hajszínét el ne tévesztjük. A többi bók és hízlegés reá illik mindegyikre és el is fogadtatik mindegyik által, ha meg oly rút is, mint akár az ördög nagymamája.

Ez és hasonló oktatások termékeny földre találtak *Don Juan* lelkében. *Don Garcia* pár nap múlva már benső szerelmi viszonyban volt Donna Fausztával, *Don Juan* pedig Donna Terezával, kiknek szerelmét egy véletlen esemény is előmozdította. *Don Juan* egy éjjel ittas állapotban ballagott haza felé. A szenátor háza előtt elhaladni akarván, látta, hogy valaki éjjeli zenét ad a leányoknak. Féltékenységből közelebb lépett, s ráismert Don Terebióra, egy szevillai nemesre, ki szerelmes volt Terézába. Szóváltás keletkezett a két versenytárs közt, minek vége egy legott kivívott párbaj lett. Az áldozat Don Terebio volt, a ki átdöfött mellet holtan rogyott a földre. A zenészek zajt csaptak, szétfutottak, rendőrök közeledtek, Don Juannak is futnia kellett, de ketté törött kardját, melyet első ijedében magától eldobott, ott felejté. E kard pedig végzetessé válhatott volna rá, ha a rendőrök kezébe kerül, mert édes apjától kapta s rajta volt családi czimere és édes atyja neve a pengébe vésvé. Haza érve, remüléssel vette észre kardja hiányát. Álmatlanul töltte az éjt, remüllet közt várva elfogatását. Reggel inasa jelenti neki, hogy egy léfátyolozott nő akar vele beszélni. Az ajtó nyílik, a nő hátraveti fátyolát. Donna Teréza áll előtte s visszaadja neki kardját, melyet a zenészek elfutása után, sejtve a veszélyt, a köveztől felszedett s hálószerobájában elrejtett. Don Juan és barátja ezentúl csak a két nővérnek élt. Nappal a sétáterén találkoztak, este szerenádokat adtak nekik, éjjel pedig kötélhágcsón tettek náluk látogatást.

A majdnem egy évig tartott viszony után egy este azt mondá Garcia, hogy már meguntta Fausztát s hogy szeretne túladni rajta; *Don Juan* is azt állította, hogy neki Teréza már szintén terhére van s végre olyformán egyeztek meg, hogy szeretőt cserélnek. Don Garcia nyomban szerkesztett valami átruházási okmányféle iratot, melyben a bejele halálisan szerelmes Fausztára vonatkozó összes jogait barátjára ruházta. Használó iratot szerkesztett Don Juan is s az okiratokat kicserélték. Don Juan este felvette barátja köpenyét és kalapját s a szokott órában beállított a kedvesét már epedve váró Fausztához, a ki nyakába borul, de aztán látja, hogy a jövevény nem Garcia. *Don Juan* átadja neki igazolásul barátját köpenyénél fogva magával húzta a főoltár felé, melynek közelében persz szőnyegen két vakító szépségű urnó, egy éltes Duenna őrzete alatt tündért s látszólag a legmélyebb s legájtatosabb imádkozásban volt elmerülve. A két

eleinte csak némán védi magát; de végre belátva, hogy így ellenállása hasztalan, az ágya felett függő tört ragadja meg, hogy megtámadóját megölje. De az erős ifjú kicsavarja a tört kezéből és eldobja. Ekkor a leány fülhasító sikojt hallat, de egyidejűleg oly szorosan kapaszkodik Don Juan ruhájába s oly erősen karolja át az ifjút, hogy ő, a ki most már szívesen futna a veszély elől, nem képes őt magáról lerázni. Még egy pillanatig tart a birkozás, aztán egyszerre megnyílik donna Fauszta hálószerobájának az ajtaja s az apa jelenik meg a küszöbön, hálójában, puskával a kezében. Elcsodálkozó felkiáltását nyomban követi a puszka eldördülése, de az ifjú sértetlen marad, a detonáció folytán elalszik a lámpa s don Juannak sikerül a füsttel telt szobából ki-sonni. A golyó donna Fausztát ölte meg, don Juan csak így menekülhetett tőle. A mint az apa mellett elfut, az öreg ur a pusztasával leüti; de nyomban felugrik és a sötét folyosón tovasiet. A felbőszült apa utána. A kertajtónál utóli. Don Juan zárva találja az ajtót. Visszafordul, kardot ránt és leszúrja az öreget.

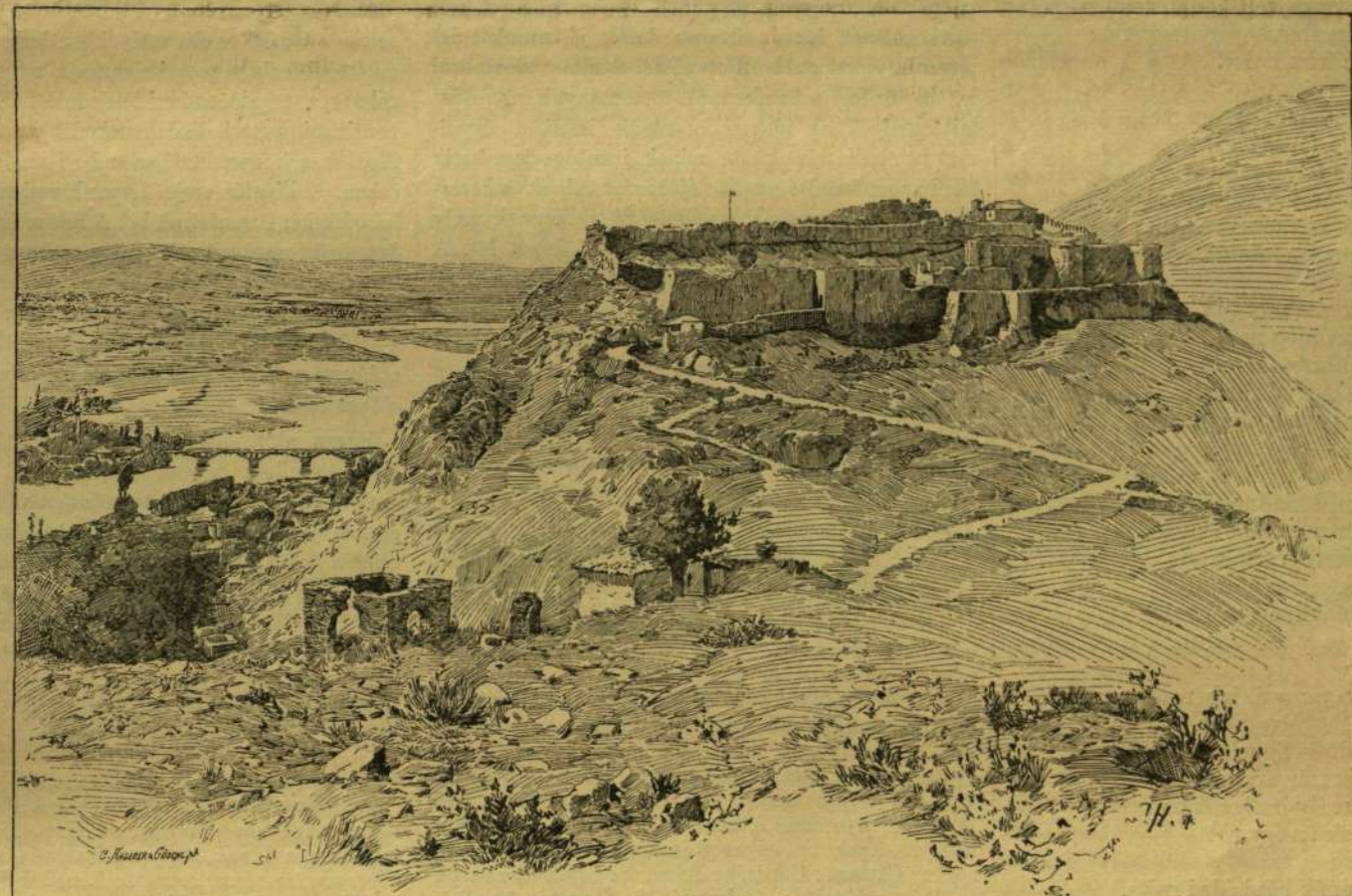
Másnap a két czimbora együtt Flandriába szökik, a hol a spanyolok a hollandiakkal éppen hadakoznak, és alánv alatt beállnak egy spanyol ezredbe. Mindketten ugyanegy századhoz osztanak be, melynek kapitánya egy derék öreg ur, don Navarro. Nehány ütközetben vitézül viselvén magukat, egy napon lesznek hadnagyok. A fegyverszünet beállta után újból folytatják régi életmódjukat. Elcsábítanak, és megesznek minden férjes asszonyt vagy leányt, a ki útjukba kerül és oly szerencsétlen, hogy tetszésüket megnyerje, aztán megölik vagy félholtá verik a boszút állni akaró férjet, vőlegényt vagy apát. Egy napon egy unjonez jött ama századhoz, melyben a két hadnagy szolgált. Vereshaju ifjú volt, ravasz arczkifejezéssel és kancsal szemekkel. Szorgalmas pontos és tiszta katona lett belőle. De amellet nagyon csendes természetű fia volt. A többi katonával nem társalgott, nem játszott, mindenkitől visszavonult és elzárkózott. A katonák azért nem is hívták nevén, hanem *«Modesto»*-nak keresztelték. Nemsokára ismét kitört a háború, s az ezred Bergen op Zoom hollandiai vár ostromzárólásában vett részt. Egy éjjel, midőn a két barát éppen egy futóárokban tartózkodott, egyszerre egy lövés dördült el hátulról, s a don Juan oldala mellett állott Garcia fején találva össze-rogy s pár pillanat alatt kiadja lelkét. A lövést a század egy katonája intézte a két tiszt ellen, de rögtön elfutott s a sötétségben csakhamar el is tűnt. Ez órátl kezdve senkinek sem látta többé Modestót a századnál.

Don Juan eleinte vigasztalhatatlan volt barátja halála miatt, de csakhamar visszaesett régi leder életmódjába. Don Navarro mindamellet nagyon szerette az előkelő, finom modorú ifjút. Egy sátorban haltak, együtt ittak, együtt kártyáztak. Egy ütközetben holland golyó terítette le az öreg kapitányt. Haldokló hangon magához szólította a hadnagyot. Istenfélő ember letére biztosítani akarta lelke üdvösségét. Meggyónni már nem tudott, mert a tábori lelkész nem volt közel. Olvasóját kezei közt forgatva, kijelenté Don Juannak, hogy örökösévé teszi. 50 aranyból áll egész vagyon, melyet egy zacskóban szíven hord, 40 arany legyen az övé, 10 aranyat pedig fordítson 5 halotti misére, hogy lelki üdvössége el ne vesszen. Aztán megesókolta hadnagyát és meghalt. Don Juan könnyek közt ígerte meg, hogy a végrendeletet végre fogja hajtani és ehhez komoly szándéka is volt, ámbár egy de-nár sem volt a zsebében, otthonról pedig semmit sem kapott, mert atyja megszökött fának tartózkodási helyét sem tudta. A spanyolok e csatában visszazsorítottak Bergen op Zoomra. A csata után több tiszt egy futóárokban ült össze és borozgatott, *Don Juan* is ott volt köztük; egyik tiszt indítványt tett, hogy kártyázzanak. Dobot állítottak a kör közepébe, ráborítottak egy elhódított holland zászlónak a ridjártól letépt posztóját s a játék megkezdődött. Don Juan csakhamar elveszté az örököl 40 aranyat s vissza akart vonulni. De egy vén főhadnagy, kinek don Juan örökségéről említést tett, ráfor-medt: «Csak nem vagy oly bolond, hogy a vén bűnös hóbortját teljesíted? Kár volna, ha a 10 arany egy ravasz jezsuita markába kerülne. Don Navarronak a lelke ugys már ott fetreg a hová tartozik: a pokolban, onnan pedig 100 arannyal honorált halotti mise sem szabadítja ki többé. Elő tehát azzal a 10 arannyal, különben el nem ismerlek többé jó bajtársnak.» Pár percz

múlva a 10 arany is el volt kártyázva. Másnap az ezred ugyanazon a helyen haladt el, a hol don Navarro elesett. A halottak még nem voltak eltakarítva s elszörnyedve pillantotta meg a fiatal hadnagy kapitánya hulláját. Szeme ki volt dülesztve és vérrel alá futva. Aludt vér borította arcát és felső testét. Egyik megmeredt karja felé fel volt emelve s don Juannak úgy tetszett, mintha az öreg mutató ujjával fenyegetőznék feléje. Elborzadva haladt tovább.

ALBAN-SKUTARI.

Észak-Albánia fővárosáról két sikerült képet mutatunk be ezuttal olvasóinknak. Az első a város egyik regényesen fekvő részét tünteti föl oly módon, hogy a képen Skutari legtekintélyesebb dzsamiája, az ugynevezett *plombi mecset* is látható. Plombi vagyis ólom-dzsamiának azért nevezik, mert számos kupolái ólomlemezrel fedve. Azonfelül meg tisztán láthatjuk azt a hosszú falhidat, mely a Kiri beömlésénél a Bojanába, a tabaki külváros összeköttetésére szolgál. Ez a hid a képen igen szépen fest, de valójában olyan állapotban van, hogy minden percében összeomlásától kell tartani. Van is a hid mind a két oldalán erős őrség, mely arra ügyel, hogy többen egy-

SKUTARI VÁRA. Strausz Adolf fényképe után rajzolta Hary Gyula.

szerre azon keresztül ne menjenek. Mikor e sorok írója lóháton akarta megtenni ezt az utat, a hid őrei a lóról leszállították és így is, lépést haladva, az a faalkotmány úgy ingott, akár csak a hinta.

A másik képen Skutari elhanyagolt, rozszant várát látjuk, egy a mint az ma található. Valaha nagy és híres erősség volt, mely számos vérengző harezoknak volt színhelye s mely csekély számú helyőrséggel nem egyszer volt képes ellentállani a hódító török hadsereg egész erejének.

A várhoz számos népmonda fűződik. Magát a helyet *Róza-fának* nevezik, a mi azt jelenti: Róza-leány. Ezt a nevet onnan vette, mert a rege szerint a vár egyik tornyát nem tudták fölépíteni mindaddig, míg élő áldozatot nem hoznak. Történetesen arra sőt állt Róza pasa leánya, s így azt falazták be a kömvések a torony falába. Nevét a hegy innen vette.

A legtöbb népnél különben szokásban volt áldozatot hozni valamely új épület emelésénél, a mi által a földszellemtől mintegy megváltották azt a területet, melyet beépítettek.

A délszlávoknál legjobban tartotta fenn magát még mai napig is ez ősi szokás. Sőt nemcsak az épületeknél, hanem egyszerű szántóföldeknél is, mielőtt azt először bevetnék, áldozatot hoznak. Így szokásban van most is egy ezüstpénz felét odahajítani a földszántandó területre, egy másik felét jól megőrizni. Ha valaki ilyen felpénz da-

ennek titkos ereje megáldja emléiket bőséges tejjel.

Van számos költemény és monda, mely ember-áldozatokról tesz említést; de egy sem oly borzasztó s egyszerűségében annyira megrázó, mint az az eset, melynél az anya pénzért adta el e czélra kis gyermekét. A kömvések édes anyja jelenlétében megragadták az ártatlan gyermeket, süteményt nyomtak kezébe s kezdték befalazni. A gyermek, midőn már jó magasra falaztak, oda kiáltott anyjához:

— Édes anyám, még látlak ám!

Tovább falaztak, a gyermek ismét kiáltá:

— Édes anyám, még látlak ám egy kicsit!

Midőn a kömvések feje fölé helyezték az utolsó követ, a gyermek azt kiáltá:

— Édes anyám, most már nem látlak!

STRAUSZ ADOLF.

SÁTORALJA-UJHELYI KÉPEK.

Széphalmi képeinkhez még két képet fűzünk Sátoralja-Ujhelyből. Ezeknek egyike a városnak egy részletét rajzolja, a Kossuth-, az előtt Pataki ut egy kiemelkedő pontjáról fölve. A mi magát az egész várost illeti, Sátoralja-Ujhely lá-

tóképe Borsi felől, a csülkös Sátorhegyek tövében, elég szép látványt nyújt, s a város fekvése mindenesetre szebb, mint maga a város belől, bár ez is az újabb időben meglehetősen csinosult és népesedett. Képünkön az 1482-ben épült s azóta sok változáson átvett r. katolikus nagy templom és környéke látható és a házakon át a reformátusok templomának tornya.

A rajzolt környéken van egy kisebbszertű sétatér, s az előtt egy képünkön nyíllal jelzett feléletes ház, mely jelenleg Fejes István tulajdona, s a melyben egykor *Kossuth Lajos* húzamosabb ideig lakott. Ezért nevezte el a város 1884-ben, a nagy hazafi születése 80-ik évének alkalmából, a sétatért Kossuth-térnek, az utcát Kossuth-utczának, — elhatározván egyuttal azt is, hogy az említett lakoházat emléktáblával fogja megjelölni, — a mely tározat végrehajtása azonban még jobb napokra vár.

A másik kép a vármegye 1758-ban épült székházát tünteti fel. Közlését jelenleg alkalmivá teszi azon körülmény, hogy nem sokáig marad már eddigi alakjában, mert a megye annak meg egy emelettel leendő bővítését és építési tekintetben is átalakítását már ez év folyamán elhatározta. Különben a székháznak méltó vezetés-sége a Kazinczy-Ferencz által szépen rendezett megyei levéltár.

ÓRÁK, NAPOK. *

(A hámosi völgyben.)

Órák, napok melázza folynak
Árnyában e kedves zugolynak;
Hűsét könnyen elérhetem.
Itt, mint a tó vizén a sarka,
Csak a szellő szárnyától hajtvá,
Úgy himbálódik életem.

Az elmaradt otthon zajában,
Apró bajjal örök csatában,
Lelkem bárad, eszményem rom;
Rösten, bágyadva mozdul elmém
S bár lankadó szárnyat emelném,
Nem ég felé tör, földre von.

Szállást ad itt egy kis vadászlak. . .
Kényelme bár csekély a háznak:
Van benne biztos nyugalom.
Bár ajtaját is nyitva tartja,
Gond, baj mégsem suhan be rajta,
S méltó, hogy róla zeng dalom.

Nincs itt pazar fény, úri vétek,
Fenyőfa-asztal az étek
Csak egyszerű, izes falat;
Nyujt, a mit szük kertjébe' termel,
Vagy megszerzett könyv szerel:
Patakönölte friss halat.

Magas hegy oldalán merengve
Nézek a szálló fellegekre,
Mind arra dél felé repül.
Velők lelkem szövetkezősben,
Az égboltnak kék tengerében
Mennyet keresve elmerül.

Ébreszt a vizeses morajja,
De nyugomat meg nem zavarja,
Sőt edesebb ábrándba ejt. . .
Kacagva jó kedvét kínálja,
Fütyös rigó pajkos danája,
Kit a bokrok sűrűje rejt.

Vihar, villám, hatalmas orkán
Zúg el olykor a sziklák ormán,
De a völgy sértetlen marad:
A lombos fák ernyőin által
Biztatva pillant fény sugarál
Az égből egy-egy kék darab.

S körültem a vén sziklabérczek
Örök-némán figyelve néznek,
A bükkös erdő is figyel,
Hogy bokraik hús árnyában
Orát, napot mely hallgatásban
Miért is töltök én így el!

Oh! nem tudnék bánkódni rajta,
Ha kurtá életem patakja
Itt e magányban futna le,
S midőn az erdők lombja sárgul
S hull a levél az őszi fákriúl,
Csendben hervadnék el vele!

LÉVAY JÓZSEF.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» novemberi füzeté érdekes és becses tartalommal jelent meg. Első cikke «A régi Magyarország» Grünwald Béla alapos és jól írt tanulmánya a régi közigazgatási viszonyokról; szerző hasonló című, kéziratban levő munkájának egyik fejezete; ezt követik: Péterfy Jenő jeles esztétikusunknak a Kisfaludy-társaságban tartott székfoglaló értekezése «A tragédiáról»; «Kirándulás Póroszba», Rangabé R. S., a mostani Görögország egyik legünnepebb írója és költője elbeszélése, fordította Balla Mihály; «Órák, napok . . .» Lévy József a szép költeménye, melyet mai számunkban mi is bemutattunk; «A mi félben maradt» Longfellow költeménye Szász Béla fordításában; «Zenészeti szemle» Goldmark «Merlin» című dalművéről Schütz Mikstól; «A naturalizmus bukása» Brunetiere cikke Zola legújabb regényéről, a «Föld»-ről; «Politika és történetírás» Banke «Zur Geschichte von Deutschland und Frankreich im XIX. Jahrh.»

* A «Budapesti Szemle» új füzetéből.

hundert» című művének ismertetése Marczali Henrikől. Az «Ertesítő» számos rövidkebb ismertetést és bírálatot tartalmaz; így Haraszi Gyulának naturalista regényéről írt művéről, Hermann Antal etnológiai új folyóiratáról, Reniernen a középkori költők nólakjairól írt olasz művéről, stb. s végül «A Don Juan századik évfordulóján» című közleményt és Herman Ottó megjegyzéseit a Halászat könyvéről a Budapesti Szemlében megjelent bírálatra, s a bírálatnak erre adott feleletét. A «Budapesti Szemle» egy füzetének ára 1 frt; előfizetni félévre 6 frttal lehet a Franklin-társulatnál s minden hazai könyvtárnál.

A Balkán-félsziget, írta Strausz Adolf. Nagy alaku és 392 oldalt elfoglaló, számos képpel illusztrált munka ez, mely Macedónián, Észak-Albánián és Montenegrón ismertet. A Balkán-országok évek hosszu sora óta Európa főeseményeinek folytonos színhelyei, még sem lehet mondani, hogy köllőleg ismernők. Futólagos turistai benyomások alatt keletkezett leírás sok jelenik meg róluk, hirlapokban könyvekben, de komolyabban, kimerítőbb ismertetés nem igen. Strausz Adolf előtt főképp az lebegett, hogy a Balkán-sziget nem csak szomszédságunkban van, hanem a vasuti összeköttetésnél, a politikai viszonyoknál fogva Magyarországnak nagy érdekei rejtnek ott, melyeket meg kell ismernie, s azokról tájékozottnak lenni. Strausz derek jó munkát írt ugyanily szempontból Boszniairól és Hercegovináról is, először festve az okkupált tartományok oly oldalait, melyek az idegen országok iránt a figyelmet nemcsak mint külön népek iránt gerjeszthetik föl, hanem tanulságot és tájékozást adnak a kereskedőnek, az iparosnak, a vállalkozó szellemnek, mely a gazdasági állapotokról is kimerítő képet lát. A «Balkán félsziget» címet viselő kötet éppen abba az irányban folytatja most ugyanez ujmutatást, hol a megnyitás küszöbén levő vranja-szaloni vasut vonul el, s létesít kapcsolatot nyugattal. 1885-ben a földművelési és a kereskedelmi miniszterek támogatásával több tagból álló utazó társaság indult keletre, hogy tanulmányokat tegyen. Strausz is tagja volt, s közülök az első, ki számot ad az utazásról.

Művében mindenütt kellő nyomtatékot helyezett az egyes vidékek és városok gazdasági és műveltségi viszonyaira, hogy vezérfontalat adjon azok kezébe, a kik üzleti szempontból érdeklődnek a folytatás előtt álló nagy és új terület kincsei és piaci iránt. E mellett nem tévesztette szem elől a nagy közlésre nézve tanulságos és érdekes oldalát sem vállalkozásának. Az etnográfiai, költészeti, történelmi és helyrajzi mozzanat kellő méltatást találának könyvében, melyet helyenkint nemcsak jellemző és érdekes uti apróságok, de szépségszámú képek is vonzóvá tesznek. A képek jó része fénykép-nyomtaték a szerzőnek saját foltvételei nyomán. A munka bőségére nézve elég lesz, ha csak az egyes fejezetek címeit vesszük sorba: Cattaro; Cetinje; Réka; Szerelmi viszonyok és leányiskolák; A skutari tó; Skutari; Az albánok; Média; Durazzo; Szaloniki; Párlip; Bitolia; Monasztir; Macedonia; uszkip; Vranja stb. Különösen bőven ír Szalonikiról s a macedonai vasutvonal környékéről. Könyvében a közigazgatási és kormányzati viszonyok is mindenütt méltatást nyerne. A könyv Singer és Wolfner kiadásában jelent meg, s ára 5 frt. Legközelebb mutatványt is közlünk belőle, míg mai számunkban szerzőnek lapunk számára írt cikkét tesszük közzé.

A Magyar Történelmi Életrajzokból az új kötet megjelent, ismét oly könyv, melyet nagy érdeklődéssel vehet kezébe minden olvasó. Ez érdeklődést fokozza, hogy oly nagyérdemű szerző munkáját közli, ki a történelmi irodalomban első rendű tekintély, s a ki — mire o műve megjelent — már nincs az élők közt. Ipolyi Arnold püspök egyik hátrahagyott művét közli: *Bedegi Nyáry Krisztina* (1604—1641). Az érdekes tanulmányt mult számunk bővében ismertette és a műből illusztrációkat is adott mutatványul. A kötet illusztrációi 9 önálló mellékletből s 37, a szöveg közé nyomott képből állnak, részben egykorú rajzok, arcképek másai, részben a történet színhelyének Dörre által rajzolt képei, továbbá levelek, okiratok hasonmásai. A kitűnő vállalat, melyet Szilágyi Sándor szerkeszt, e kötettel fejezi be 1886—87. évi harmadik folyamát, mely négy életrajzt közölt több mint százra menő igazán művészi illusztrációival. A hazai történelem népszerűsítésének egyik kiváló eszköze e vállalat, mely történelmi irodalmunkra is serkentő hatású. Előfizetési ára egy évfolyamnak a történelmi társulat tagjai részére 5 forint, nem tagoknak 8 frt. Megrendelhető

Mehner Vilmosnál, kinél az előbbi kötetek is kaphatók.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen nagy vállalatnak bevezető kötet a most megjelent 19-ik füzettel (mely az egész vállalatnak 47-ik füzeté) végződik. E kötet a monarchiával általánosságban foglalkozik, ismertetve hegységét, vizeit, éghajlatát, növényzetét, állatvilágát, néprajzát, végül pedig történelmi áttekintést nyújtva. A saját alól most kikerült füzetben ér véget Zeissberg Henrik nagyobb történelmi dolgozata: «Végig pillantás az osztrák-magyar monarchia történetén», melyet Acsádi Ignác fordított magyarra. Illusztrációi ezek: A bécsi kongresszus, Isabey rézmetszete. Ferencz császár kihallgatást ad, Krafitz Péter olajfestménye után. V. Ferdinánd, gr. Radetzki tábornagy, b. Tegetthoff altengernagy, I. Ferencz József arcképei, végül záró-kép Vágó Páltól. Ára 30 kr s megrendelhető a Révai-testvéreknl.

«Jézus» című hosszabb epikai költemény jelenik meg közelébb *Rudnyánszky* Gyulától. A költemény egy kételkedő lélek tusakodása önmagával, az öngyilkosság meredekjén, honnan a hit a megnyugvás révébe vezet. Karácsony estéjén a mű hőse a nála megjelenő Jézust meg akarja győzni az életből vett különböző képekben az élet hitványosságáról. Oly helyzeteket tár Jézus elé, melyekben biztosnak gondolja a kétségbeesés, a pesszimizmus, a nyomorúság győzelmét a gyarló emberi lélek fölött. E helyzetekben is mindenütt diadalmaszkodik az önbizalom, az illúziók, a honszeretet, az emberi rendeltetés, a szerelem, a hivatás ereje. Lapunk mai számában e mű hatodik képét mutatjuk be. A hős azért mutatja ezt Jézusnak, mert azt véli, hogy a husz év óta szenvedő, hazájától elszakadt haldokló kétségbeesve fordul el Istentől és sívár lélekkel, átkozódva hal meg, — s ime ezt a boldogtalant is a képzelődés deliriuma a honvágy szárnyán hónapokig ragadja s boldog illúzióban lehel ki lelkét.

Eresz alól, elbeszélések, írta Palotás Fausztin, ki elbeszéléseiben Szeged tanyái életét élőszertetettel szokta festeni. Uj köteté is innen veszi tárgyait, de ezek terjedelmesebbek és nagyobb kompozíciójúak, mint a korábbi kötetek rajzai. Haladás is nyilatkozik bennök, a szerző jobban foglalkoztatván a novelláiról alkotó erejét, mint korábbi kötetekben. «Egy folt a derűben», «Az egyszeri gróf», «A szirtosi főbíró», «Az urodalom rongyosai» — ez a négy elbeszélés foglalja el a 135 oldalnyi, sűrűn nyomott kötetet, mely Szegeden, Bába Sándor kiadásában jelent meg s ára 1 frt.

A Pallas-társulat naptárai. A Pallas nyomdai társulat 1888-ra több naptárt adott ki. Közűk igen terjedelmes és sok képpel illusztrált a *Pallas nagy képes naptára*, szerkesztette Benedek Elek, b. szép-irodalmi olvasmányokkal, az elmúlt év történetére vonatkozó közleményekkel, országos tiszti címattárral. Ára 1 frt. *Iparosok évkönyve* és naptára, szerkesztette Gelléri Mór, a magyar iparosokat érdeklő cikkekkel. Ára 50 kr. *Közigazgatási nemzeti kalendárium*, hivatali és irodai használatra. Egészen az országos címattár foglalja el; ára 80 kr, vagy köve 1 frt. *Tárca naptár*, ötödik évfolyam; ára 24 kr. *Közhasznú zsebnaptár*, hetedik évfolyam, b. helyeskalával, a sorjegyek huzásának napjaival, s egyéb tudnivalókkal és naplójegyzetek számára való lapokkal; piros vászonkötésben ára 1 frt 50 kr. Ugyanilyen kiállításon az *Ugyvéd naptár*, szerkesztette Szántó József, tizenkettődik évfolyam; ára szintén 1 frt 50 kr.

Folyóiratok. Az *Archeologiai Ertesítő* (szerkeszti Hampel József) új füzeté a hazai régészet eseményeiről és emlékeiről sok jó cikket közöl. Resch Adolf a brassai érsekségnél 1556-ból származó beomdó tábláját ismertet; Könyöki József Trecenés várát; Fröhlich Róbert befejezi a b. b. b. római sánccal foglalkozó nagyobb dolgozatát; Réthy László pedig a Dobóczy-féle oláh éremgyűjteményről szóló cikkét. E nagyobb közlemények után még az emlékek és leletekről Henszlmann Imre, Szendrői János, Kuzsinszky Bálint, Huszka József, Csergeő Soma, Ádám Iván stb. tollából találunk ismertetéseket. — A *Turul*, a heraldikai és genealogiai társaság utolsó füzetében dr. Komáromy András «A nemzetségek-ről» értekezik, Wörner Mór a szász Rixa és Anastasia királynőről (I. András és I. Béla feleségei); majd ezimertani közlemények következnek. — A *Hazánk* történelmi közlőny októberi füzetében Kerkágyró Elek gróf Reviczky Ádám borsodi főispán 1828-iki beigtatását írja le; Ralovich Lajos az 1825—27-iki országgyűléshez szolgálatát néhány adalékkal; Kovács József pedig br. Wesselenyi Miklós életéhez. Szalkay Gergely, Hőke Lajos, Thim József, Toroczky Sándor írtak még e füzetbe, melynek tar-

talmát Szinyei József történeti repertóriumának egészíti ki. — A *Függetlenség* irodalomtörténeti közlőnyben Jakab Elek, Vachott Sándorné, Kulcsár Endre, Dengi János, Csaplár Benedek, Kuthy Dezső, Szalay Gyula cikkeivel találkoznak.

«Don Juan» jubileuma. Okt. 29-én volt száz éve, hogy Mozart dalműve, «Don Juan» először került színpadra, hol egy olasz opera-társulat mutatta be a már akkor nagy népszerűségű zeneköltő halhatatlan művét, melyet nagy elragadtatással fogadtak a prágai közönség. «Don Juan» azonnal megkezdte körújtját a német színpadokon. Bécsben már pár hét múlva, 1787 decz. 7. került színpadra, de nem igen tetszett; Berlinben 1790-ben. A százados jubileumot megülte most minden elsőrangú színház. A legkritikább esemény, mely a színpadi világban előfordult, hogy különböző nemzetek közösen jubilálnak, s eddig csakis Shakespeare háromszázados évfordulójakor történt ez. A dalmű-költészetben Mozart «Don Juan»-ja érte ezt meg először. Október 29-én minden nagyobb operaszínházban Mozart költszete szólt meg. A budapesti operaszínházban egy nappal későbbre kellett elhalasztani a jubiláris előadást, mert e nagy költségű intézetnél a vidám Zerlina szerepére nincs elég jó erő, s meg kellett várni a bécsi operaszínház előadásának elmúltát, hogy *Nádayné* lejölessen onnan, kisértetni «Don Juan»-t. Még egy másik vendég-művész, *Wilt* Mária asszony működött közre, Donna Annában egyik bravur szerepét mutatván be. A magyar fővárosban «Don Juan»-t 1827 nov. 21. adta először Budán «az erdélyi dal- és színjátzó társaság», a nemzeti színpadon pedig 1839-ben volt első előadása.

A jubiláris előadásra az operaszínház egészen megtele, s megjelent Mária Valéria főhercegnő és Amália bajor hercegnő is. A két vendég-művész volt főösszege az előadásnak, kik közül az egyiket annak idejében kicsinyes okokból engedték távozni Bécsbe. Wiltne hatalmas hangja törhetetlen ma is, s még mindig az a ritka színpadi jelenség, a ki egyes egyedül éneke művészetével képes ellensúlyozni mindazt, a mit a közönség más énekesének el nem engedne. Nádayné pajzánul vidáman játszott s éneke tiszta. Még előtte való este Bécsben nemetl, most pedig magyarul énekelte szerepét. Minden jelenését több kihívás követte. A többi szereplők nem épen kifogástalanul működtek. Ödri hírtelen vette át a gyöngédkő Bigniotól Don Juan; Leporellnek mióta Köszeghy nyugalmába vonult, nincs jó ábrázolója, s Szendrői csak kísérletet tett benne. Broulik (Otávio), Ney (kormányzó), Szekeres (Mazetto) és Malczkyne (Elvira) énekeltek a többi szerepet. Az első felvonás nagy záradékában részt vettek az opera magánszereplői is, és gyönyör volt hallgatni e szép khórst.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia okt. 31-én összes ülést tartott Trefort Ágost elnöklete alatt. Az ülést két emlékbeszéd és titkári előterjesztések foglalták el.

Konkoly Miklós egy bécsi csillagász, Oppolzer Tiadar fölött mondott emlékbeszédet, kit akadémiának 1885-ben választott külső tagján, s ki tudományos működésében az üstökösök pályájának kiszámításával szerelte meg hírnevét. *Szabó* Károly tartotta a másik emlékbeszédet, a debreczeni főiskola, majd a kolozsvári egyetem egyik tanári kitűnősége, *Ladányi* Gedeon fölött. Melegen méltatta írói és tanári érdemeit. Jeles iskolai könyvei közül Világ-történelme, Magyarország történelme maig fentartották becsületét. Megírta hallgatói számára a magyar alkotmány történetét, s ugyane fontos tárgyat megírta a nagy közönség számára is. Ez főműve, s ezime: «A magyar királyság alkotmányosságának története a szatmári békekötésig». A pesti egyetem azonnal elfogadta tankönyvül. A magyar állami élet viszonyosságainak alapos feltűntetése ez s csak azt lehet sajnálni, hogy 1711-ig, a szatmári békekötésig tart. E munkájátért választotta az akadémia 1872-ben tagjai közé. A kolozsvári egyetem felállítását által Debreczen elvesztette kitűnő tanárát. Az új egyetemnek szentelte most minden erejét. Az egyetemes történelmet adta itt elő; ez egészen igénybe vette, s irodalmi téren most már csak ritkán foglalkozott. Mint előadó tanár teljesen birta a szó hatalmát, mint író a toll erejét. Fárhadhatatlanul dolgozni csak halálával szűnt meg, 1886 február 4-ikén, mikor épen nyugalmába készült vonulni. *Fraknói* Vilmos főtitkár tette meg ezután előterjesztéseit. Közén Ferencz a drámai jutalomra tett alapítvány tőkét, 14,000 frtot befizetvén, eljött az ideje, hogy az akadémia a pályadíjat kiírdesse. Erre vonatkozólag az első osztály tesz javaslatot. Néhai dr. Rózsai hagyományából 4200 frtot kapott az akadémia mely addig fog kamatozni, a míg 5000 frtig felgyaporodik, s akkor a hagyományozó akaratahoz képest kétevenkint orvosi vagy természettudományi kérdésekre tűzik ki kama-

taít. Bukovinszky 200 frtot hagyott az akadémiának, 2000 frtot pedig kisebb fizetési hivatalnokai javára. Néhai Szivora György fiére, József, e napokban elhunyt, az akadémia azon kötelezettsége megszűnt, hogy 4000 frt évi járadékot fizessen a Szivora-féle hagyatékából.

A történelmi társulat nov. 3-iki ülésén b. Kemény Gábor elnökölt, s három felolvasást tartottak.

Dr. Réthy László a székelyek eredetéről értekezett, elvetve azt a hagyományt, mintha a székelyek a hunnok maradékai volnának. Ezt sem valami nyelvi sajátosság, sem intézmény nem magyarázza, s a hely nevek is olyanok, hogy az ország egyéb részein szintén előfordulnak. A székelyek Magyarországból származtak Erdélybe. Kiket a querfurti Bránó 1006—1007-ben «fekete magyaroknak» említi. A bessenyők becsapásai elől menekültek és sz. László király határőrökül alkalmazta őket. A «székely» név is határtól jelent, s ép úgy nem külön nép neve, mint nem az a «hajdu». Ilyen határőrök a Vágh mentén Pozsony megyében s az ország különböző határvidékein voltak. A székelyek és erdélyi magyarok jogi viszonyainak különbsége pedig onnan származik, hogy a székelyek akkor lépnék Erdély területére, a mikor a vésérgi szervezet még az egész magyar területen meg volt, az erdélyi megyei magyarság pedig a törzsszervezet fölbomlása után kezdett huzódni a Királyhágón túlra. Végül a szerző Anonymusról szól, a kinek hunszékely tradícióit későbbi eredetűeknek tartja, a midőn t. i. a székelység, mint határőr lakosság megalakult, a melynek eredetét már III. Béla korában nem ismerték. A második felolvasást *Fraknói* Vilmos tartotta, Brutus Mihály, Báthori István udvari történetírójáról. Ezelőtt 25 évvel az akadémia megbízásából Toldy Ferencz kiadta Báthori István klasszikus tollu udvari történetírójának, az olasz Brutus Mihálynak közel három századon keresztül kéziratban maradt történeti munkáját. Az 1863-ban megjelent első kötetben adja Toldy a szerző életrajzát s most ezt Fraknói kiegészíti a lengyelországi királyi udvarnál működött pápai nunciusok jelentései nyomán, a melyeket a vatikáni levéltár őriz. Brutus 1517-ben Velenczében született s előbb szerzetes, aztán pap, végre tanár lett. Később elhagyta hazáját s élte további részét külföldön töltötte. Így került sok kalandos útán 1573-ban Báthori István erdélyi fejedelem udvarához s őt később Lengyelországba is követte. Történelmi munkájában, a melynek megírására a fejedelemtől s később a királytól megbízást kapott, az volt a főcélja, hogy I. Ferdinánd udvari történetírójának dolgozatával szemben, igazságot szolgáltatson János király emlékének. Végül *Jakab* Elek értekezett a kolozsmonostori zárdáról, mint a jezsuiták telepéről, hol sok pénzt gyűjtöttek.

MI UJSÁG?

A király november hó első napján visszatért Bécsből Gödöllőre, hol udvari vadásztok folynak. A király egy hétig marad itt, hétfőn ismét Bécsbe megy. E hó 15-én és 17-én udvari ebédek lesznek, melyre a delegáció tagjai meghívhatnak. A király azután Erzsébet napjára ismét Gödöllőre jó. *Mária Valéria* főhercegnő és *Amália* bajor hercegnő okt. 30-ikán érkeztek meg.

Stoczek-jubileum. Stoczek József tanári működésének negyvenedik évfordulóját fénynyel és szeretettel ülték meg október 30-ikán. A műgyetem tanácsa dísz-gyűlést tartott az új városához dísztermében, a hol a tudományos körök és iskolai élet jelesei s a tanuló ifjúság nagy számmal gyűlt össze. Ott volt Trefort közoktatásügyi miniszter, Berzevicsy Albert államtitkár, Szász Károly ref. püspök, Kamermayer polgármester és Fraknói Vilmos a tud. akadémia főtitkára.

A műgyetemi rektor s dekanok kíséretében lépett Stoczek a terembe. *Lipthay* Sándor rektor üdvözölte az egybegyűlteket, s bemutatta Trefort levelét, melyben köszönti a tudós tanárt, emek ténakársait és az ifjúságot az igazi érdemnek nyújtott hódolatért. Nagy élénkséggel fogadta a levél felolvasását, mely után *Szily* Kálmán méltatta Stoczek érdemeit, hangoztatva, hogy ezeket nemcsak a műgyetem körül találjuk meg, hanem a közoktatásügy fejlesztése, a tudomány népszerűsítése, s általában közügyek terén *Söpke* Sándor pedig a műgyetemi hallgatók nevében köszöntötte a jeles férfit. *Stoczek* egyszerű szavakban és megindultan mondott köszönetet. Végül ismét *Lipthay* Sándor rektor olvasta föl ama testületek s kitűnőségek hosszú névsorát, kik levélben vagy táviratban üdvözölték az ünnepeket. Közűk vannak: *Haynald* Lajos bírók-érsegek, báró *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter, *Kállay* Béni közös pénzügy-miniszter, *Bende* Imre s *Nagy* János püspökök, sat. Díszgyűlés zárta után a küldöttségek tolmácsolták üdvözlőiket. Este pedig az Andrássy-utí kaszinóépületben lakoma volt. Sok toszat éltette az ünnepeket, mint tudott, tanárt, kir. tanácsost, főrendiházi tagot, akadémiái alelnököt.

A szatmári új püspök. A szatmári püspöki székre *Meszlényi* Gyula esztergomi apát-kanonok nevezetett ki. Mint a lapok írják, a kinevezést ő felsége már aláírta, s azt a legközelebbi napokban közli a hivatalos lap. Az új püspök 1832-ben született a fehérmegyei Velenczében. Kossuth Lajoshoz kettős rokonság fűzi. A nagy hazafi neje nagynénje volt Meszlényi Gyulának, bátyja pedig Kossuth hugát, Zsuzsannát vezette oltárhoz. Szatmár új püspöke soká volt Komárom város népszerű plébánosa, honnan Simor primás 1881-ben az esztergomi káptalanhoz nevezte ki s rábízta a papnevelő intézet vezetését. Erélyvel felelt meg e fontos tisztnak, s véget vetett a felvidékről való tót klerikálisok nemzeti ségi fészkelődésének. A tudományos és magas képzettségű férfin a primás egyik legkedveltebb embere.

Az Arany-szobor. Október utolsó napján járt le az Arany-szoborra kihirdetett pályázat, s tíz pályamű érkezett, melyek a városligeti műcsarnokban vannak kiállítva. Külföldi nem vett részt a pályázatban. Mindannyian nével vesznek részt a versenyben.

Pályaműveket küldöttek be: *Szász* Gyula a költszét és nemzeti éposz mellékalkaljaival s a «Buda halálából» vett relíeffel. — *Róna* József, géniussszal s a «Toldi estéje» és «Buda halála» költeményekből vett relíeffel. — *Kiss* György és *Alpdí* Ignác együttes terve mauzoleum-szerűleg van tartva, a Toldi és Attila mellékalkaljaival s relíeffel emlémmákkal. — *Székely* Antal a költő élete utolsó idejéből való külsejében állítja élénk, körszakállal s mélyen borongó arccsal; ő is mellékalkalokat alkalmaz. — *Keszler* Adolf a költszét nemtőjt s Toldi Miklós alakját s egy kis amoretet helyez a szoborhoz, — *Zala* György két mintával pályázik, az egyiknek mellékalkaljai: a hősköltemény és lírai költszét s ezenkívül 4 relíef is alkalmazva van. A másik mintáján a költő alacsony talapzaton nyugvó széken ül s fölötté jó magas oszlopon lebegve, Géniusz tart feje fölét koszorút; mellékalkaljai is vannak: egy jelenet Toldy szerelméből s három, költszetre vonatkozó allegorikus alak. — *Tóth* István a bécsi akadémia növendéke is küldött be mintát. — *Bezerdy* Gyula mellékalkaljai: a ballada és hősköltemény s relíefi: Toldi szerelme és estéje, ezenkívül két koszorút fonó amoretet alkalmaz, — végül *Strobl* Alajos mintája. E szobor mellékalkaljai közül az egyik Toldi Miklós, a másik alak Toldi szerelmének tárgya Piroska. Strobl egyszersmind kiállította szobrának arányminőségét is a muzeum homlokzatának megfelelő nagyság másolatával. A szobor együtőd nagyságban készülték s a pályázat feltételéhez képest ulve ábrázolják Aranyt. Egy részük fehér gipszből van, más részök színes vagy bronzal futtatott.

Zarandoklás Rómába. A pápa papi jubileumának felszázados ünnepére Magyarországból is számon mennek Rómába, s e végől központi bizottság alakult Budapestben, mely az országos zarandoklás ügyeit intézi, a sz. István társulat kezdeményezéséből. Az indulás nov. 21-ikén lesz, s a magyarországi zarandoklatok Simor bírók-primás vezeti a pápai trón elé. A sz. István társulat föl hívja tagjait, hogy minél számosságban vegyenek részt a zarandoklásban, s hogy az országos zarandoklat fényének emelésére szolgálja, ha a küldöttség tagjai nov. 20-ikán a Budapest új városházának dísztermében délelőtti 11 órakor tartandó jubileumi nagygyűlésen is részt vennének.

A «Segítség» népnünne, melyet szent-István napján rendeztek, a bizottság kimutatása szerint 14,942 frt tiszta jövedelmet hozott. Az összes bevétel 23,402 forint volt, a kiadások pedig 8460 forintot tettek ki.

A tiszta jövedelemből, a már kiosztott összegeket levonva, még 11,000 forint áll rendelkezésre, mely összeg miként való felosztására nézve kellett a bizottságnak az okt. 20-iki ülésben határozni. *Gerliczy* Károly elnök bemutatja a belügyminiszternek a bizottsághoz írt levelét, melyben a porrig elért ügymegyei Dobruszka és a zemlyenmegyei Topolyovka községekre hívja föl a bizottság figyelmét. Jókai Mór tudása ezután a bizottsággal, hogy a Segítség-album bizottsága már is több mint 45,000 forint fölött rendelkezik, s ez összeget Eperjes, Nagy-Károly és Torockó segítségével fordítják. Tüzetes tárgyalás után, melyben főképp *Jókai* Mór, *Beniczky* államtitkár, *Vadnai* Károly, *Thék* Endre és *Berzevicsy* Albert államtitkár vettek részt, a bizottság elhatározta, hogy 1500 forintot visszatart Eperjes, Torockó és Nagy-Károly részére, 9500 forintot pedig átadja a belügy-ministeriumnak oly célból, hogy az árvízkarosulakat, továbbá Dobruszka és Topolyovka községeket segélyezze. A három elpusztult városnak szánt 1500 forintot a Segítség-album-bizottság gyűjtéséhez fogják csatolni. Ezzel a bizottság befejezte működését és miután még *Berzevicsy* indítványára közönséget mondott *Roskovics* Ignácznak a népnünnpály rendez-

zése körül kifejtett tevékenységéért, hatáskörét egész teljességében Gerleczky Károlyra ruházta át.

Az ó-budai ásásokat az ősi idők beálltával félbe hagyták. Az újabb ásást az ó-budai papföldön tették a szent-erdrei országútban Duná felé eső oldalán, hol már 1884-ben földeltek egy római lakóházat. Ezt az újabb ásást is Torma Károly egyetemi tanár vezette, Kuzsinczy Bálint segédkezése mellett. Ezúttal Aquinumnak a táborhoz eső részét tárták föl, a hol a kereskedők és markatányosok laktak. Újból egy római lakóház és egy nagy fürdő kerültek napvilágra. A két épület-csoport rendkívül figyelemre méltó, mert becses adatokat szolgáltat a rómaiak magán építkezési rendszeréhez. Nagy akadályára van azonban a kutatásnak, hogy eddig feliratos követek nem találtak a egyes épületeknek rendeltetését megállapítani nem lehetett. A jövő évben a megszakadt ásásokat tovább folytatják.

Gr. Zichy Géza az orosz czári pár előtt. A zongorán félkeze daczára is oly bravurral játszó Zichy Géza gróf október 25-én fényes társaság előtt hangversenyt adott Kopenhágában. Fredensborgban az orosz czári pár, a dán királyi pár, a valasi hercegné és két leánya, továbbá Valdemar dán herceg és neje előtt mutatta be zongoraművészetét. A műsor lejárta után Zichy gr. nagy kitüntetésekben részesült. A dán király átadta neki arczkékét és a danebrog-csodaszó rendet, a dán királyné szintén saját aláírás arczkével ajándékozta meg a művészt. Az orosz czár kétszer is kezét fogott vele és meghívta Oroszországba látogatni. A fényes társaság valamennyi tagja megköszönte a műlévezet és kérték Zichy gróf egy-egy rövid költeményt irt emlékkönyvébe.

Nagy Péter püspök síremléke. Kolozsvár elhunyt ref. püspökének, s az irodalmi téren is buzgó munkát végző Nagy Péternek október 29-én leplezték le a kolozsvári temetőben sírja fölé állított emlékkövet.

Az erdélyi ref. egyházkerület Kolozsvárat időző tagjai, élükön Kemény Gábor báró főgondnokkal és Szász Domokos püspökkel testületileg a temetőbe vonultak, a mely az ünnepélyes alkalomból teljesen el volt lepte kegyelesek közönséggel. A leplezési ünnepélyt a kolozsvári dalkör karékkal nyitotta meg, azután Szász Domokos mondott megható alkalmi imát. Kovács Ödön dr. nagyenyedi teológiai tanár szép emlékbeszédet járult hozzá a kegyelet ünnepéhez, a mely a dalkör gyászenekével aztán véget ért.

A Panama-csatorna megnyitása. A francia tudományos akadémia október 31-iki ülésén *Le Temps* nyilatkozott, hogy a Panama-csatorna 1890. február 3-án meg fog nyitni. A munkálatok nem lesznek még ugyan teljesen befejezve, de naponta 20 hajó máris használhatni fogja a megnyitott vizutat.

A legnépszerűbb bibliai kéziratok gazdag gyűjteménye van most közszemlére kitéve a brit múzeumban. Különösen érdekes ezek között a Codex Alexandrinus, az ötödik századból, görög betűkkel, vékony pergamentre írva. A kéziratot I. Károly királynak Cyrill konstantinápolyi patriarkhája ajándékozta. Ez iratok között van János diakonának a keresztény idősámítás szerint 464-ben, Armidban készült syriai nyelvű fordítása a Genesisből és az Exodusból. Ugy tartják, hogy ez a legrégebb fordítása a biblia egyes könyveinek.

A Magyar-Francia biztosító részvény-társaság (Franco-Hongroise) életbiztosítási osztályához 1887 október hóban benyújtott 357 ajánlat 654,250 forint összegről és az előző hóról elintézetlenül maradt ajánlatokkal együtt kiállított 328 kötvény 545,630 forint biztosított összegről. Az 1887. év január 1-től október végéig 3604 ajánlat 6.844,600 forint összegről nyújtott be és 3289 kötvény 6.076,264 forint biztosított összegről állított ki.

HALÁLOZÁSOK.

Havas Ignác, a főváros egyik legismertebb veterán polgára, meghalt e hó 2-ikán 85 éves korában. Orvosi pályára lépett, Tolnakegy tiszti főorvos lett, majd pedig a negyvenes években Pestre költözött, itt az orvosi egyetemen mint tanár működött. A kedvelt orvos nagy vagyonra tett szert s a vagyonnal növekedett befolyása a városi ügyekre is, melyek iránt halála napjaig érdekelt. Sokan rossz néven vették tőle, hogy az abszolút időkben elfogadta a kinevezést a városi tanácsba. A városi ügyekben mindig egyik szószóló volt. Mikor Pest, Buda és Ó-Buda egyesítették, ő volt a kormánybiztos, a ki a három város közgyűlésén elnököl s a városi ügyek körül kifejtett buzgalomát jól mutatták vele, midőn elnyerte a királyi tanácsosi címet, majd a vaskorona-rendet, később pedig a Szent-Isván-rendet kapta meg. Deák Ferencz halála után a belváros választó-

polgárainak egy része szabadelvi programmal őt jelölte s erős küzdelem vívott királyi Pállal. Tekintélyes vagyon mellett igen szerény életet folytatott, de nem volt szerencsés, mert elvesztette vagyonát nagy részét s az utóbbi időben csak az első hazai takarékpénztárnál elfoglalt állásán támaszkodott. A magyar ruhás, piros kékű, fehér szakállú öreg urat mindenki ismerte a fővárosban.

LIND JENNY, e század egyik leghevesebb énekesnője, a „svéd csalógné”, nov. 2-ikán elhunyt Londonban, 67 éves korában. Egész művészi pályája diadal volt; életének utolsó saka pedig jólétben és boldog családi körben folyt le. Szülővárosában, Stockholm-ban tölt fel először, mint tizenhét éves leányka. Az „Ördög Róbert” Aliceát énekelte, hallatlan sikerrel. Később Párisba ment Garciahoz tanulni, majd Meyerbeer meghívására a berlini színházba ment. Innen terjedt el világhíre. Beutazta egész Európát, mindenütt korszakot járva, majd 1850-ben Észak-Amerikába vitorlázott, hol Barnum rendezte hangversenyeit. New-Yorkban megismerkedett Goldschmidt Ottó jeles zongora-művésszel, ki később férje lett. Lind Jenny az utóbbi években Londonban lakott s már csak néha énekel nyilvánosan. Az angol királyné barátságával tündette őt ki. Lind Jenny kétségkívül egyike volt a század legkiválóbb énekesnőinek; hangja csodaszépen szép, művészeté fényes, előadása hatalmas drámaisága.

CZÁKÓ JÁNOST, a konstantinápolyi magyar kolónia egyik legismertebb tagját október 27-ikén temették el az ottani magyarság mely részvételével. Testvére, Csáky Zsigmond jeles drámaíró, a s. hatvanas évek elején telepedett meg Konstantinápolyban, hol a világhírű Velics-féle gyógyszer-árúházban nyert alkalmazást, csakhamar társulajdonosa lón a cégnek, később pedig egyedüli tulajdonosa. Ebben az időben, midőn nagy vagyonnak volt ura, sokat segített keletre vándorló honfitársait, igazi magyar vendégszeretetre talált mála mindenki. Később mostoha lón hozzá a szerencse, veszteségek érték nagy kiterjedésű és nagy eszközzárttal járó üzletében, s végre mint szegény ember halt meg. Övegye és két árva fia nyomorban s segély nélkül maradtak.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Tömörkény György, kir. keresk. tanácsos, a pesti magyar kereskedelmi bank igazgatója, fővárosi képviselő és a Schopfer J. G. cég beirtaga, 46 éves, Budapestben; ugyanitt EGRESSY VINCZE, 1848—49-iki nyug. honvéd százados, 71 éves. — PRÓNYA KÁLMÁN, kir. járásbíró, 55 éves, Verbón. — REMÉNYI JÓZSEF, ügyvéd, Nógrád vármegye közigazgatási bizottságának, s Balassagyarmat város képviselő testületének tagja, a b. gyarmati polgári iskola, takarékpénztár s népkör elnöke, a b. gyarmati néphang igazgatója stb., 70 éves, B. Gyarmaton. — VÉSEY REZSŐ, törvényszéki nyug. bíró, 66 éves, Pécsen. — ID. GÁSPAR ANTAL, m. vásárhelyi kereskedő és az ottani r. k. egyház gondnoka, életének 80-ik évében. — TEUFEL ANTAL, háztulajdonos, volt Temesvár városi képviselő, 43 éves. — HUBERT VILMOS, a moholyi hitelintézet könyvelője, 28 éves. — KÁTYAI ISTVÁN, Szeged város egyik tisztelt polgára, 50 éves. — RANZENBERGER PÉTER, ismert budapesti polgár és esernyő-gyáros, 79 éves. — KLOBUCSICZKY ISTVÁN, gr. Batthyány József levéltárnoka, 61 éves, Kőtsén. — BAUDISZ JÓZSEF, nyug. pénzügyi tanácsos, Szatmármegye volt számvevője, a szabadságharcban honvéd alezredes, Nagy-Károlyban. — ROHRER ISTVÁN, végzett bölcsész-hallgató, 21 éves, Szombathelyen.

DOS LÁSZLÓNÉ, szül. Komlóssy Piroksa, a nagyváradi főgőzvezető neje, 36 éves, boldog házassága 14-ik évében, s halálát széles kiterjedésű rokonság gyászolja, N.-Váradon; ugyanott az Orsolya apáca zárdá egyik tagja, mater IGNATIA (Janson Terézia) ki a leánynevelés körül szerzett sok érdemet, élete 71-ik és szerzetesi fogadalmá 45-ik évében. — ÖZV. FARKAS MIKLÓSNÉ, szül. Samarjay Erzsébet Dulháznán, 83 éves. — NAY JÓZSEFNÉ, szül. Morvay Etelka, síófoki orvos neje. — KRASOENICS IRMA, Krassoeniccs Béla csopaki birtokos leánya, 35 éves, Csopakon. — CSECHMEISTER IGNACZ, szül. Csáder Mária, 74 éves, Csekesfehérvárról. — POPOVITS SZILÁRDNÉ, szül. Stoics Emilia, temesvári aljárásbíró neje, 30 éves. — JESZENSZKYNÉ, szül. Melioris Amália, 73 éves, Czipferen. — MAYER FERENCZ, szül. Travirs Sarolta, hajós kapitány neje, Budapestben. — SEBESTYÉN MARISKA, Sebestyén Lajos járásbíró és a nánsi ref. egyház főgondnoka leánya, élete tavaszán, Hajdú-Nánáson. — ÖZV. POKORA MIHÁLYNÉ, szül. Batta Juliánna, 76 éves, N.-Váradon.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

A vén muzsikusok. Hangban, formában, eszmében egészen a Petőfi „Rózsavölgyi halálára” című versének a gyöngye visszhangja. A költemény egy vagy más forma és stílus szerkesztés nem kizárólagos sajátjuk. De ha ugyanaz (vagy rokon) tárgy ugyanabban a formában jelenik meg, közel áll az utánzás (ne mondjuk plagium) gondolatához.

Borús. Mind a kettő közelíthető s közzölendő is. De mikor? Azra nézve semmi ígéretet nem teszünk, nem tehetünk. Hetenként egy számunk van, egy verset adhatunk, vagy két kisebbet; de közzölünk sokkal több

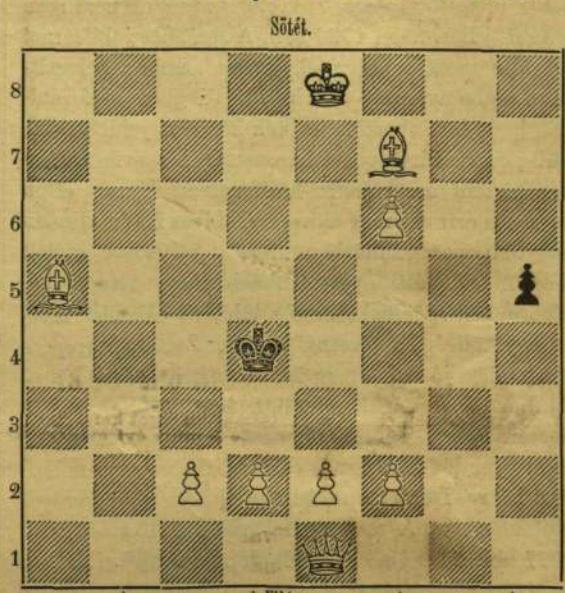
Türelemmel várni — vagy máshová fordulni: e kettő közül kell választania.

A kivándorlókhöz. Sokszor voltak így s erősebben is apostrofálva; de nem használt, mert nem is olvas-ták. Legkevésbé használt pedig az ilyen, inkább prózába való érvelés, melyben költséget bizonytalan.

Tanács. Kiseb ridet, bár a végén megenyhül, de szintén csak kisebb. Mindig egy — s mindég csak érez hirt pengetni fárasztó lehet. Közölhető — de mást szívesebben vennénk!

SAKKJÁTÉK.

1464. sz. feladvány. Shinkman W. A. tol.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1458. sz. feladvány megfejtése.

Gottschall H.-tól.

Megfejtés.	Világos.	Sötét.
1. e2—c3	---	Ke5—f4 (a)
2. Ha3—c4	---	f5—e4:
3. He4—e3	---	t. sz.
4. Vg7—h6—c7	---	
v. He5—g2 mat.		
	a.	
1. ---	---	Ke5—d6 (b)
2. Ha3—c4 + stb.	---	
	b.	
1. ---	---	Ke5—e4:
2. Vg7—g2 +	---	K—t. sz.
3. Ha3—c4 (+)	---	t. sz.
4. e2—c3 mat.	---	

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. Andorfi S. Kovács J. — Az Erkel-sáhkörösök nevében: Exner Kornél. — Tarnócski — Németh Péter. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Hangács Sz. B. A kérdéses Sakk-közlöny meg indult meg s ez évben alkalmasint nem is fog megindulni.

HETI NAPTÁR. November hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israellita
6. V. B. 23. Lénárt hv.	B. 22. Lénárt	25. D. 22. Marc.	19
7. H. Engelbert	Engelbert	26. Demeter	20
8. K. Gottfried pk.	Gottfried	27. Nesztr. v.	21 Absol.
9. S. Tivadar vt.	Tivadar	28. Neonilla	22
10. C. Avelin András	Lnt. Márton	29. Anasztázia	23 Ahit.
11. P. Márton pk.	Márton	30. Zénob	24
12. S. Jozafát pk.	Jónás	31. Epimák	25 S. H. S.

Holdváltásai: ● Újhold 15-én 9 óra 25 p. d. e.

Feloldás szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Szines, fekete és fehér selymesatlasz 75 kr. mtrje 10 ft 65 kr.-ig (18 különféle minőségben) küld egyes ruhákra és végeken vármintesen a hátsó Hanneberg G. selymgyári raktára, (es. k. ulvári szállás) Zürichben. Minta postafordulival. Levélre 10 kros postabélyeg illesztendő.

Szamos hamisítványa s utánzata állapított meg az utóbbi időben, az általánosnak kedvelt s legjobb, kellemes s ártalmatlan hatású hashajtó szerül elismert Brandt R. gyógyszerész-féle svájci labdacskoknak, s a védőjegy megértése s család vétsége miatt már több büntetési eset is fordult elő. Vannak oly elarusított is számon, kik ezelőtt a valódi készítményt adták el, de már most az gyanusítva, saját gyártmányukat akarják a vevő közönségre tushatolni. Mind ezek miatt a közönség nem lehet eléggé elővigyázó a svájci labdacskok bevaráslásánál. Mindig meg kell nézni a doboz czimlapján levő védőjegyet, egy fehér keresztet vörös mezőben, Brandt R. névaláírással.

EQUITABLE

az Egyesült-Államok életbiztosító-társasága New-Yorkban.

Alapítottatott 1859-ben.

Biztosítási állomány 1886 decz. 31-én 1,747,000,000 márká.

Az új felvételek kitétek: 1884-ben 350,000,000, 1885-ben 408,000,000, 1886-ban 474,000,000 márká. Az összalap emelkedett 1886. január hó 1-től 1887. január 1-ig 272,000,000 márkától 321,000,000 márkára. A tiszta nyereséménytől 1887. jan. 1-én 680,000,000 márkát tesz ki és a múlt évhez viszonyítva 130,000,000 márkával emelkedett. Tökebefektetések Európában 16,000,000 márkán felül. A kötvények 3 év múlva kifogásolhatatlanok. Minden kötvény vizsgálati és lezárási joga 3 év múlva. A 100,000 dolláról álló részvénnyel alapszabályszerint csak 7%-kal kamatoztatik, az azon felül sok millió rugó nyereség kizárólag a biztosítottak javára esik. Aligazgatóság Magyarország részére: Budapest, Andrassy-ut 12. sz.

A „Waterbury“ remontoir-zsebóra a modern technika valódi csodája.

Hirdetett csinos külseje (alanyozott ujjastól), felülmúlhatatlan pontos- csak 6 ft 50 kr.-nyi hihetetlen olcsó ára kedvelni bíalmatlanságot keltezték iránt; de a mult évi eladásán Angliában: — 100,000 drb Németországban: 82,000 drb az óra kitűnőségének oly fényes bizonyítvánnyal, mint a megírdott concurrenciának lármája, mely a „Waterbury“-től fél, mivel a „Waterbury“ oly egyszerű szerkezetű és oly egyszerűen jár, hogy érte, minden köz- 3 évi kezesség vállalható s mivel a Waterbury, ha ennek szüksége valamikor fenforogni, oly olcsón javítható, mint eddig semmi féle óra a világban, péld. 1 uj rugó 35 kr.

A Waterbury Watch Co. Waterbury Connecticut, 2,000,000 forint tökélet és 1500 darab napgyártással, valamint a magyarországi forrárt és javító-műhely: MOTTELMANN A.-nál, Budapest, V., váci körút 28.

harmadik évi kezességét vállalnak. Szétküldés csak készpénz vagy utánvét ellenében.

FIÓK: Bécs, Stadt, Graben Nr. 26.

Szönyegek.

ZACCHIRI N. és G. teremszönyegekben, saját smyrnaszönyeg gyártmányain kívül, még a legnagyobb választék és jelentékeny raktárral, valamint versenynyel bírnak valódi perza és Schmiedberger szönyegekben, és jótállanak azok tartóssága és valódiságáért.

ZACCHIRI N. és G. minden családnak, a hol szönyegre van szükség, tanácsolják, hogy csak valódi vegyemek, melyeknek majdnem egyforma az ára a nyírt és varrottakkal. Eltekintve a valódi szönyegek által nyújtott lágyaság- és melegeségtől, a burokra gyakorolt fokozott hatású, díszítésk és színtől, azok roppant tartóssága tekintetbe veendő; minél fogva ezen valódi szönyegek 2 egész 3 nemzedéket töltenek. Ajánlják ebédők és hálószobák részére csupán a smyrna-szönyegeket, melyek a legkezebb használatot kiállják, termekbe és hálószobákba pedig a perza szönyegeket.

Keleti szönyegek, különösen fajtákból.

ZACCHIRI N. és G. a legnagyobb importáló keleti szönyegekre. Saját bevásárlókkal bírnak, kik közvetlen bevarászás szőlőből az egész Keletet beutazták, miként azon helyzetben vannak, hogy csupán valódi árú olcsó árakon nyújthatnak.

Utánzatok.

ZACCHIRI N. és G. továbbá Velvet, Broché, Tapestry és egyéb fajtákban utánzóit szönyegből, kimérve vagy kezelekben, nagy val. bírnak, a legúj. mintákban.

Diszítések.

Műv. díszlet-tárgyak kiállításra, u. m. fegyverek, bronz- s porcellán edények, kávészék, Rhodosporellán japán vázák, olasz falak, alakok, famunkák stb. Két új terem e díszítő tárgyakkal a közönségnek megtekintésre ajánlatik.

Abalak- és ajtó-függönyök (portiere).

ZACCHIRI N. és G. ablak- és ajtó-függönyökben a legnagyobb választékot érte el. Több mint 50 fajta legújabb mintákkal érkezett. A valódi Marocco és Tunis, melyeknek igazán valódi színek van, csak e cégnek találhatók.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és mind a könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok számára Szélnski György cs. k. egyet. könyvtárával, Bécsben, I., Stefansplatz 6.

AZ

OLCSÓ KÖNYVTÁR

legújabb megjelent füzetei.

Szerkeszti GYULAI PÁL.

225. füzet. Odhin vigasza. Éjszakkoldi regény a XI. századból. Irta Dahn Felix. Németből fordította gróf Csáky Albinné, gr. Bolza Anna. Füzve 80 kr.
226. Vidal Adrian. Regény. Irta Norris W. E. Angolból fordította Sz. E. Füzve 1 frt 20 kr.
227. Deák Ferenc emlékeztető. Csengery Antaltól. Elmondott Deák Ferencnek a magyar tudományos akadémia által 1877. január 28-án tartott emlékműpén. Füzve 30 kr.
228. Aphrodite. Egy görög művész regénye. Irta Ekestein Ernő. Németből fordította Sasváry Ármán. Füzve 40 kr.
229. Szerb népdalok és hősrögök. Az eredetiből fordította Székács József. Második javított kiadás. Füzve 50 kr.
230. Bátor Mária. Szomorú történet öt szakaszokban. Irta Dugonics András. Harmadik kiadás. Bevezetéssel Heinrich Guszávától. Füzve 60 kr.
231. Gróf Hofmannsseg utazása Magyarországon 1793—1794-ben. Németből fordította és bevezette Berkeszi István. Füzve 30 kr.
232. Severo Torelli. Dráma öt felvonásban. Irta Coppée Ferenc. Franciaából fordította Csáky Gergely. Füzve 30 kr.
233. Clermont vagy a művész neje. Színmű két felvonásban. Írták Scribe és Vander-Burch. Franciaából fordította Csáky Gergely. Füzve 30 kr.
234. Pázmány Péter. Irta Pulszky Ágost. Füzve 20 kr.
235. Fenn az ernyő nincsen kas. A gróf Teleki-féle alapítványból száz arany pályadíjjal jutalmazott eredeti vígjáték három felvonásban. Irta Szigligeti Ede. Füzve 30 kr.

RADAIN FÜRDŐ savanyúvíz-forrás
legértelmesebb szikeny-savanyúvíz. Garod kísérleti bebizonyították, hogy a szénasav savanyú a leg-
jobb és legbiztosabb gyógy-
szer köszvényben szenvedők számára.
*Gárdaj szénasav-szikeny és savanyú-tartalma által a Radaini savanyúvíz különleges gyógyhatású: köszvény, éke, hólyag- és vesekövek, arany-érni, gőrvény, golyválnál, sárgaságnál, gyomorbetegségeknél és egyéb állapotoknál és idegekben. Olcsó fürdő, lakások, vendégek.
Főraktárak Budapestben: Edesky L. és Mattoni & Wille araknál.
Kapható minden nagyobb gyógyszertárban és fűszerkereskedésben.

Franciaország és a Külföld Minden drásznál
La VELOUTINE
Különleges Rispor
Bismuttal vegyítve
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztr. tartom. számára Szélnski György cs. kir. egyet. könyvtárával Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.
A magyar nép naptára
1888-ik szökő évre.
Képes kalendárium, sokféle hasznos és mulattató olvasmányt nyújt.
Szerkeszti
ifj. TATÁR PÉTER.
XXXIII. évfolyam. — Számos képpel.
Ára füzve 25 krajczár.
30 kr-nak előleges (postaltalványon) beküldése után bérmentve szállítatik.
A Magyarországon tartatni szokott orsz. vásárok jegyzékével.

FIÓK: Budapest, IV. Mária Valeria-utca 9.

Arab butorok Moussarabiából.

ZACCHIRI N. és G. folyton jól felszerelt raktártartanak mindenféle Moussarabiából-butorokból (saját csarói gyárakból Egyiptomban) dohányzó- és háló-szobák, és boudoirok részére. Egy egész újonnan, Moussarabiából-butorral be rendezett háló-szoba a t. közönségnek megtekintésre kénen áll. Minden megbízás, tetszés szerinti ruhát, kett és fel honat alatt teljesítetik.

Phantasie-butorok.

ZACCHIRI N. és G. gazdag raktárral bírnak bambusz- és bornád-butorokból, a legújabb és legdivatosabb jellegben. Hogy tisztelt vevőinknek e butorok hatását és elhelyezését jobban szemléltethető tegyük, a japán háló-szobát egészen bambusz-rekesztékekkel ellátva, körülrag bambusz-butorral rendeztünk be, ami valóban megtekintésre érdemes. E butorok hámulatos olcsó árón adatnak.

ZACCHIRI N. és G. tartanak továbbá mindennemű kárpitos-butorok török kelmével és szönyegekkel, egész garnitúrákat, valamint székeket, fauteuil, panilagoikat, tálma nélküli kis székeket, stb. igen gazdag választékban, mely butorok tartósságuk és jóleségük végett más butorok fölött előnyvel bírnak.

Diván-áttalvetők, szamárakak, védkenők, ágyszönyegek, díszhuzsák.

ZACCHIRI N. és G. e czikkek közül meglepően gazdag raktárt tartanak. Csak a legújabb rajzok és jellegűek, s a legújabb minták szerinti legkezebb eredeti kivitelben.

Kivétel.

ZACCHIRI N. és G. kereskedők és exporteurok részére Moussarabiából-butorokból, szönyegek és egyéb készítményeikből folyton átvitelt raktárt tartanak kézen s az áruraktárakban tapasztalt éyének által a legjobban csomagoltatnak, a mi azokra nézve a kivitelnél nagy fontossággal bír. A csomagolás a legelőszóban számíttatik.

ARJEGYZÉKEKET küldünk, legújabb megjelent képes arjegyzekeinkkel, minden levelbeli megkeresésre, ingyen és bérmentve.

GYÁRI RAKTÁR valódi török hölgy- és férfi-lodenből minden színben és különböző anyagban, valamint Erlinger szőnye és drap színben, vízállóan esőkönyvekre Grail Ferenczről, Innsbruckban. Minták ingyen és bérmentve.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent, és minden könyvtárban kapható — az osztr. tartom. számára Szélnski György cs. k. egyet. könyvtárával Bécsben, I., Stefansplatz 6.

Eletrendtani szakácskönyv

Dr. Wiel munkája után

Tekintettel a hazai viszonyokra

írta

K. Beniczky Irma.

Ára füzve 40 krajczár.

A beteg-konyha

gyakorlati utmutató ételek és italok legegyszerűbb készítésére betegek és lábadozók számára. — Dr. M. Wiel és más orvosi tekintélyek életrendtani szabályai szerint,

szekszetelt

K. Beniczky Irma.

Ára füzve 40 kr.

Egy évig mondurban.

Karcolatok

az egyévi önkényes-életből.

Írta

Koller Károly legújabb fényképi felvétele után.